

Katolícky mesačník

číslo 6

november 1988

Samizdat

KTO ZA PRAVDU HORÍ V SVÄTEJ OBETI,
kto za ľudstva práva život posväťí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Keď zahrnia delá, prápor zaveje,
za slobodu milú kto krv vyleje,
pred ohnivým drakom kto vlast' zacloní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Kto si stojí v slove, čo priam zhrkne svet,
komu nad statočnosť' venca v nebi niet,
koho dar nezvedie, hrozba neskloní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Pán Boh šľachetnosti nebo vystavil,
večné on pre podlosť' peklo podpálil.
Kto ctí ľudské práva, božie zákony,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Karol Kuzmány

1. ZVÍŤAZÍME URČITE,
zvítazíme určite,
zvítazíme určite v onen deň.
Lebo pevne verím
ó bratia v srdci úprimnom,
zvítazíme určite.
2. Ruka v ruke pôjdeme....
3. Všetci ľudia spoločne...
4. A svet bude slobodný...
5. Pokoj bude na zemi...
6. Skoro príde Pán náš...
Preto pevne verím...

M.L.King

O B S A H

	str.
Kristus Kráľ /H.J.M.Nouwen/	1
Kým je pre mňa pápež /biskup J.Korec/	2
Zaujímavosti z obežníka pražského arcibiskupstva	3
2 prejavy solidarity, 1 výzva k solidarite	4
Modlitba zo Šaštína na zéver mariánskeho roku /K.Mertinec/	5
Modlime sa správne /J.Zvěřina-V.Jukl/	7
List šéfredaktorovi "Mladých rozletov" /biskup J.Korec/	9
Rodina /J.Tischner/	12
Položenie katolíkov v iných socialistických krajinách	14
Dalšie správy zo sveta	16-18
<u>Príloha na štúdium:</u>	
Národ? /O.Mádr/	1
Laická zbožnosť a posväcovanie sveta /biskup J.Wanke/	2-10

KRISTUS KRÁĽ

Svätý Benedikt hovorí v predhovore ku svojim pravidlám: "Moje slovo sa obracia k tebe, ku každému, kto sa chce zriecť vlastnej vôle a chopiť sa silnej a nádhernej zbrane poslušnosti, aby slúžil pravému Kráľovi, Kristovi Pánovi".

Tieto slová nenechávajú nijaký priestor na výhovorky. Kristus je Kráľ a preto má byť jeho vôľa, a nie moja, posledným meradlom všetkého môjho konania. To stačí, aby sa to človeku stalo naozaj nepohodlným. Ale v liturgii a pri rozjímaní som dnes trochu pochopil a pocítil, že Kristus sa stal naším Kráľom poslušnosťou a pokorou. Jeho koruna je koruna trnová, jeho trónom je kríž. Vojaci pred ním kľakali a hovorili: "Zdrav buď, kráľ židovský! Pluvali na neho, zobrali paličku a bili ho po hlave". /Mt 27,30/. Keď visel na kríži, hovorili mu: "Ak si kráľ židovský, tak si pomôž sám". Nad ním bol totiž nápis: "Toto je kráľ židovský".

Veľké tajomstvo tohto sviatku spočíva v tom, že sme vyzývaní poslúchať toho, ktorý bol poslušný až na smrť kríža; že sme vyzývaní zriecť sa svojej vôle voči tomu, ktorý sa modlil k svojmu Otcovi: "Nie moja vôľa nech sa stane, ale tvoja" /Lk 22,43/; že sme vyzývaní ponížiť sa kvôli tomu, ktorý bol kvôli nám ponížený. Kristus sa stal preto Kráľom, že sa vyprázdnil zo seba samého a stal sa nám podobným.

Sme vyzývaní poslúchať toho, ktorému nie je cudzie žiadne ľudské utrpenie. Ako často hovorím, myslím alebo cítim voči inému: "Za koho ma považujete, že mi prikazujete, čo mám robiť, myslieť, alebo ako sa mám správať?" Ak to poviem Ježišovi, odpovedá: "Som Syn Boží, ktorý netrval na svojej Božskej vznešenosti, ale prijal na seba životný údel otroka" /por. Fil 2,6-8/. Kristova autorita spočíva na jeho pokore a poslušnosti. Týmto postojom zakúsil situáciu človeka hlbšie, širšie a obsiahlejšie, ako to zakúsil alebo zakúsi nejaký iný človek.

To ma musí priviesť k poznaniu, že Ježišovo kráľovstvo "nie je z tohto sveta" /Jn 18,36/. Nie je založené na moci, ale na pokore; nevzniklo povstaním, ale bolo darované v dôsledku poslušnosti. Práve do tohto kráľovstva mohol Ježiš prijať muža, ktorý na kríži prosil: "Spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva". "Dnes", tak znela odpoveď, "budeš so mnou v raji" /Lk 23,43/.

Na toto kráľovstvo chce svätý Benedikt pripraviť svojich mníchov a preto im ako cestu tam ukazuje poslušnosť a pokoru. To je cesta, ktorou išiel sám Kráľ.

Stačilo by, keby sa mi dnes aspoň jedno ozrejmiло: ak by som mal niekedy prijať a vykonávať autoritu nad inými, musela by to byť autorita založená na tom, že prežívam utrpenie tých, od ktorých požadujem poslušnosť.

/IOC 11/1988/

Z knihy Henri J.M.Nouwen: Počúval som ticho.

"Môžeš Boha opustiť, ale nemôžeš zabrániť, aby ťa hľadal. Môžeš Boha nenávidieť, ale nemôžeš zabrániť, aby ťa mal rád. Môžeš sa rozhodnúť proti Kristovi, ale On sa na Golgote rozhodol pre teba. Môžeš sa vyhýbať Jeho slovu a Jeho Cirkvi, ale Jeho slovo a Cirkev ťa napriek tomu stále hľadajú. Môžeš si sám hľadať cesty, ale nemôžeš zabrániť, aby ťa Boh nevedel. Môžeš Boha zapierať, preklínať, ale nemôžeš zabrániť, aby Boh nebol."

Ján Pavol II.

Biskup Ján Korec: KÝM JE PRE MŇA PÁPEŽ

Pozn.red.: Pri príležitosti 10.výročia pápežskej služby Jána Pavla II. poľský týždenník ŁAD venoval tejto téme celé 42.číslo. Z neho uvádzame preklad príspevku známeho slovenského biskupa.

Kým je pre mňa pápež? - Svätým Otcom! Čím viac na neho útočia, tým viac za neho ďakujem denne Pánu Bohu! A obdivujem jeho zjav - jeho nanie, jeho schopnosti, jeho silu a húževnatosť, jeho spontánnosť a objavnosť, jeho vieru a jeho lásku. Rozdáva sa na roztrhanie! A je nám všetkým taký blízky! - aj nám Slovákom! Toľko pamätá i na nás! Cirkev ho potrebovala ako Skalú, ako svedka viery a lásky, ako posla jednoty! A potreboval ho i nenávisťou rozbitý a zmiataný svet! Pamätáte sa ešte na to? Takmer v agonii na tretí den po atentáte nahovoril oslabeným hlasom vety pre nedelňný "Angelus" - a odpustil tomu, ktorý ho chcel zabiť! Potom ho navštívil vo väzení. Zlomyselní aj to obrátili naruby. Ale pre nás je to všetko dôvod, aby sme nástupcu sv. Petra mali ešte viac radi! V našej situácii je Skalou jednoty, a to nás stmeluje, dáva nám silu. Keď počujeme jeho hlas, hlas Svätého otca, cítime sa tu na Slovensku ako rodina a ako "domestici Dei", Boží domáci v celej Cirkvi! Cítime, že patríme do rodiny veriacich celého sveta. Je pre nás mocným povzbudením každá modlitba biskupov, knazov a veriacich: za nás kdekoľvek na svete. Ste vďační za každé slovo pravdy, ktoré vysloví niekto za nás a na našu obranu v Rakúsku, Nemecku a či vo Francúzsku. Ale nejde len o nás. Teší nás a povzbudzuje každý pekný čin lásky združenie, inštitúcia i jednotlivých našich bratov v Nemecku, Taliansku, Holandsku, i v Amerike, Kanade, v Afrike alebo v Ázii - či je to už zápas o spravodlivosť alebo činy kresťanskej charity. Vtedy cítime jednotu a svätú hrdosť za Cirkev, ktorej Skalou je Peter, ktorý má dnes meno Ján Pavol II.

POCTA JOZEFHOVÍ ZVĚŘINOVÍ

Nášho významného teológa ThDr. Jozefa Zvěřinu uctila k jeho tohoročným 75.narodeninám popredná európska univerzita v Tübingen rozhodnutím udeliť mu čestný doktorát teológie. Dr. Zvěřina nechcel vycestovať do NSR s rizikom, že ho nepustia späť do vlasti. Preto malo dôjsť k slávnostnému aktu odovzdania diplomu 10-člennou delegáciou univerzity Tübingen na veľvyslanectve NSR v Prahe 22.okt.1988. Nešlo, lebo akademickým hodnotárom, ktorí mali promóciu uskutočniť, napriek osobnému príhovoru kancelára Kohla, nebolo udelené vstupné vízum. Nakoniec odovzdal diplom J.Zvěřinovi zástupca veľvyslancu NSR dňa 4.novembra 1988.

ZAHRANIČNÁ TLAČ O ČSSR

- Niekoľko dní pred výročím samostatnosti Československa národný výbor v Prahe prijal uznesenie obmedzujúce právo zhromažďovania a manifestovania vzhľadom na potrebu "ochrany historických pamiatok" mesta. Legálne manifestácie môže organizovať iba Národný front a organizácie do neho patriace.
- Predseda Zväzu českých spisovateľov v rozhovore pre týždenník "Kmen" priznal, že existuje literatúra vydávaná neoficiálne a že spisovatelia označovaní za "oficiálnych" sa netešia záujmu čitateľov.
- Vo viacerých mestách ČSSR ďalej existujú pomníky Stalina, v Prahe je Stalinova ulica, a v mnohých úradoch ďalej visia jeho portréty. Rok 1968 vyšlo najavo, že v rokoch 1948-54 bolo asi 80 tisíc politických väzňov, a ak prirátame osoby internované v 400 pracovných táborech bez rozsudku, dospeje sa k počtu 130-150 tisíc obetí represie.

ZAÚJÍMAVOSTI Z OBEŽNÍKA PRAŽSKÉHO ARCIBISKUPSTVA č.12/1988

- VÝZVA K DIAKONSKEJ SLUŽBE

Pretože sa črtá možnosť diakonskej služby, je potrebné, aby duchovní správcovia oznámili na Arcibiskupstvo písomne vhodných kandidátov z ich oblasti. Do úvahy prichádzajú muži aj ženatí - so súhlasom manželiek - od 35.roku svojho veku. Študijná príprava sa bude pravdepodobne konať v rámci Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty /Litoměřice/ a bude trojročná. Možnosť služby je buď úplná podľa § 17 štátneho súhlasu alebo podľa § 16, ak kandidát má svoje civilné zamestnanie a ide o diakonskú výpomoc. Predpokladá sa prirodzená telesná a psychická schopnosť kandidátov a zodpovedné svedectvo knazov, ktorí ho odporučia na základe dobrej povesti u veriacich.

- "FARSKÝ ÚRAD" alebo "FARSKÁ SLUŽBA"?

Naše knazské poslanie je funkcia služby a dialógu. Preto pohotovosť k službe dušiam sa nemôže obmedzovať na "úradné hodiny". Preto náš návštevník, aj keď prichádza mimo "úradné hodiny", nikdy ani najmenej nesmie mať dojem, že prichádza nevhod. Je nemysliteľné, aby otec rodiny mal pre svoje deti "úradné hodiny". Ešte viac to platí o otcovi duchovnom!

Ak na dveriach farskej budovy je tabuľka "Farský úrad" s oznámením, kedy sú úradné hodiny, má sa tomu rozumieť tak, že vtedy možno určite duchovného otca zastihnúť doma. Keď musí nutne odísť, vždy tam má byť niekto, kto môže povedať, kedy bude možné s duchovným otcom hovoriť alebo na koho sa treba obrátiť v naliehavom prípade. Ak tam nie je nikto, tak to aspoň napísať a vyvesiť.

Zaväzuje to vážne vo svedomí, lebo sa môže stať, že ide o udeľenie sviatosti ťažko chorému alebo už zotierajúcemu. Poviete, že to je samozrejmé. Áno! Pretože však skutočnosť je niekedy iná, tak na to s celou vážnosťou upozorňujeme.

V tomto duchu je veľmi žiadúce, aby postupne mizli tabuľky so slovami "Farský úrad" z fár a bola tam tabuľka s nápisom "Rímskokatolícka farská služba".

- Ďalej Obežník uverejňuje Smernice pre prijímanie dorastu do ženských rehól a kongregácií v CSR - Pokyn Sekretariátu vlády Českej socialistickej republiky pre veci cirkevné, potom Pripomienky Arcibiskupstva k tomuto Pokynu, a odpoveď Sekretariátu vlády CSR pre veci cirkevné na tieto pripomienky.

- Nasleduje PASTIERSKY LIST K OBNOVE ŽIVOTA ŽENSKÝCH REHÓL A KONGREGÁCIÍ, podpísaný kardinálom Tomáškom a administrátormi diecéz Čiech a Moravy, s pokynom "Prečítajte veriacim pri každej sv. omši najbližšiu nedeľu". V krásnom liste sa rozoberá najprv význam reholného života pre Cirkev, pre osoby, ktoré sa Bohu zasväcujú a pre tých, ktorým reholné osoby obetavo slúžia; ďalej sa zdôrazňuje, že reholné povolanie je v prvom rade povolanie duchovné, nie sociálne. kardinál pokračuje: "V tejto novej možnosti vstupovať opäť do reholného života je pre vás, dievčatá, veľká príležitosť, aby ste vy, ktorým Kristus podáva svoju ruku, ju prijali s úplnou odovzdanosťou: "Áno, Pane Ježišu, som Tvoja a Tvoji bratia a sestry budú mojou rodinou!"..... Preto, milé devy, keď po modlitbách, po zrelej úvahe a po porade so spovedníkom sa niektoré z vás pre tento krok rozhodla, navštívte predstavenú rehole alebo kongregácie, ktoré je vám blízko a ona vám dá k tomu potrebné informácie..."

- Na začiatku Obežníku je TEXT LISTU ZASLANÉHO SVÄTÉMU OTCOVI K DESAŤROČIU JEHO PONTIFIKÁTU. Jeho prvá veta znie: "Už desať rokov sme my biskupi, knazi, reholné osoby a veriaci plní vďačnosti a radosti, že máme na čele Cirkvi Vás, pápeža slovanskej krvi."

Ide Polanská
Nová Dubnice
Hvězdoslavova

DOPORUČENĚ

V Praze dne 8. října 1988

Vážená paní Polanská,

přijměte můj pozdrav a projev mé účasti v současném těžkém postavení Vaší rodiny.

Jsem informován o záslužné práci Vašeho manžela, Ivana Polanského při vydávání katolického samizdatu. V uplynulých letech vytiskl desítky titulů a tisíce exemplářů různých náboženských publikací. V době, kdy Církev neměla možnost oficiálně vydávat svou literaturu, váš manžel vlastní činností pomáhal hasit žízeň našich věřících po náboženské literatuře.

Informace o policejních a soudních postizích četných katolických věřících pomáhaly šířit solidaritu s těmito našimi bratřími a sestrami, vydávajícími svědectví o víře.

Vydavatelskou činnost Vašeho manžela chránily mezinárodní smlouvy o občanských právech, které podepsalo i Československo.

Prosím našeho Pána o ochranu pro Vašeho manžela a celou Vaši rodinu.

Vám, Vašemu manželovi a celé rodině posílám své arcibiskupské požehnání.

František kardinál Tomášek
František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský

SOLIDARITA MORAVSKÝCH VĚŘÍCÍCH s osobami souděnými pro účast na bratislavské manifestácii.

RNDr. František Mikloško dostal list tohoto znenia:
" V pondělí 10.10.88 se rozhodla skupina přátel z Olomouce tlumočit postoj olomouckých věřících k probíhajícím soudním jednáním v Bratislavě, a tak vyjádřit solidaritu se stíhanými osobami. Byl proto zaslán telegram na Tvoji adresu - odesláno z Olomouce 10.10.88 v 9.

hodin ráno. Telegram jsem odesílal osobně a proto jsem uvedl svoji adresu do rubriky odesilatele. Žádal jsem za příplatek 5 Kčs potvrzení o doručení adresátovi, čili Tobě. V 18 hodin večer jsem však obdržel telegram s tímto zněním: "Váš telegram č.2, adresát RNDr.František Mikloško, byl podle par.3 odd.10 zákona o telekomunikacích vyloučen z přepravy. Pošta Olomouc 4." /Pozitivně vím, že telegram byl z Olomouce odeslán a že ho vrátila Bratislava./

Text nedoručeného telegramu: Bratři a sestry ze Slovenska, dovoľte, aby som týmto prejavil solidaritu se souzenými účastníky bratislavské manifestace. Modlíme se za vás! Za olomoucké věřící - Petr Frána, Ing.Vít Pelikán, Radovan Řezníček, Ing.Tomáš Kopriva.

Františku, prosím Tě, tlumoč text tohoto telegramu bratrům a sestřím v Bratislavě i ostatním Slovákům! /Nasleduje závěr listu a podpis/ Redakcia týmto umožňuje F.Mikloškovi plniť uvedenú prosbu.

Na revanš uverejňujeme VÝZVU K SOLIDARITE s prenasledovaným významným moravským katolíkom AUGUSTÍNOM NAVRÁTILOM:

Bratři a sestry,

13.9.1988 byl Okresním soudem v Kroměříži odsouzen pan Augustin Navrátil k trvalému pobytu v psychiatrické léčebně. Tímto hanebným činem je ubližováno nejen autorovi petice o 31 bodech, ale je zpochybňován i náš podpis pod touto peticí, který neměl být pouze formální. Vyzýváme vás proto k pomoci panu A.Navrátilovi dopisem, který co nejdříve adresujte na jednu z níže uvedených adres. Na zbylé dvě adresy pošlete kopii:

- Federální shromáždění, Vinohradská 1, 110 03 Praha 1
- Generální prokuratura ČSSR, nám.Hrdinů 1 300, 140 04 Praha 4
- Krajský soud Brno, Rooseveltova 16, 602 00 Brno.

Další dvě kopie zašlete ještě:

- paní Navrátilové, Lutopecný 14, 768 31 Zlobice
- otci kard.Tomáškoví, Hradčanské nám.1, 119 00 Praha

Vyzýváme všechny, nejen kňeze a laiky, ale i soukromé osoby a celé rodiny, kterým není boj za právo a spravedlnost lhostejný. Případné dotazy posílejte na adresu: Ing.Tomáš Kopriva, Dvorskovo nám. 1, 787 01 Šumperk.

Adresy lékařů psychiatrické kliniky v Olomouci, kteří jsou zodpovědní za tzv."posudek" na pana Navrátila, jsou:

- MUDr.Bogdan Buzek, Dr.Heyrovského 6, 772 00 Olomouc, tel.28257
- MUDr.Marta Tichá, Volgogradská 18, 772 00 Olomouc, tel.23514.

MODLITBA NA ZÁVER MARIÁNSKEHO ROKU

Na záver Mariánskeho roku v Šaštíne 18.sept.1988 po hlavnej sv. omši pred vystavenou Eucharistiou odznela modlitba, ktorú pre jej veľkú hodnotu uverejňujeme v plnom znení, aby sme sa mohli k nej vracat'. Predniesol ju dp.K.Martinec zo Senice.

Pane Ježišu Kriste!

Pred Tvojou tvárou v Nejsvätejšej sviatosti oltárnej pokorne skláname svoje mysle, skláname ich v živej viere, pevnej nádeji a vrúcnej láske. Prijmi túto našu poklonu v hlbokkej vďačnosti za dopriaty nám Mariánsky rok.

Svoju vďačnosť za prijaté milosti v predošlom roku chceme Tebe, Ježišu, vyjadriť práve tu, na posvätnom mieste národnej baziliky. Veď táto svätyňa v našom národe bola hodnoverným svedkom náboženského presvedčenia Tvojho ľudu a v jej priestoroch sa ako kadidlo ustavičnej obety vznášali k Tebe jeho modlitby, prosby a vďaky. Náš ľud Ti ich predkladá rukami ženy, ktorú od vekov Prozreteľnosť vyvolila za Tvoju matku. Stála Ti najbližšie od chvíle počatia v Nazarete až po bolestnú chvíľu pod krížom, na ktorom si zomrel. Ježišu, Ty si nám ju dal vo chvíli, keď si trpel, keď sa rodila spása sveta. Je Matkou Cirkvi, ale aj Matkou, ktorá má najväčší súcit s tými, ktorí potrebujú jej pomoc. Sme pevne presvedčení, že stojí pri Tebe aj v tejto chvíli. My ju chceme dnes osobitne pozdraviť.

Matka Sedembolestná!

My vieme, že ak v našom národe po toľkých storočiach sa uchovala viera v Ježiša Krista, tak je to Tvoje víťazstvo. Ak Ťa tento národ neprestáva milovať napriek toľkým protivenstvám, tak je to Tvoje víťazstvo. Ak sú kňazi verní Cirkvi napriek toľkým osočovaniám, tak je to Tvoje víťazstvo. Že sme tu a že sa nám viera uchovala, tak je to Tvoje najväčšie víťazstvo. Vďaka Ti za to, naša Matka, Matka Sedembolestná. Áno, my si veľmi dobre uvedomujeme, že jedine spojený s Tebou ktosi osamote trpel, bojoval, prosil a neustupoval v hodinách najväčších nebezpečenstiev, keď mocnosti zla chceli zmariť Tvoje víťazstvo. Ktosi neuhýbal, neklátil sa, ale zdvihol dlane, ktoré sa vedeli k Tebe modliť a prosiť. To sú naše matky, otcovia, kňazi, trpiaci a deti, ktorí našli v Tebe to, čo im nemohol nikto dať, len ten, kto trpel s Kristom a vie nás opravdivo milovať.

Teraz, keď končíme toto posvätné obdobie, nekončí naša úcta k Tebe. Veď sme začali veľkú prácu dvíhať všetko hore v nás samých aj v živote národa, áno, Panna presvätá, k Božím výšinám, k samému Bohu. My si stále viacej a viacej uvedomujeme v tejto tak krásnej chvíli, že ozaj sa netreba báť ľudí, ktorí sa modlia, ktorí veria a ktorí milujú; vtedy sa treba báť ľudí, keď už prestanú veriť a keď už prestanú milovať.

Presvätá Matka!

Zhromaždili sme sa zo všetkých kútov nášho Slovenska na miesto, ktoré je pre nás tak drahé a posvätné. Všetkých nás tu spája jedno: láska a dôvera k Tebe. Aj my máme svoje radosti, bolesti, s ktorými prichádzame k Tebe a zverujeme Ti ich. Dovoľ, Matka Vykupiteľa, vysloviť prosby, ktoré vychádzajú z nášho ustarosteného srdca. Volajme spoločne:

Matka Sedembolestná, vypočuj nás!!!

- 1/ Ochraňuj spoločenstvo veriacich, ktoré Ťa uctieva ako svoju Matku.
- 2/ Opatruj naše deti a pomôž, aby sa včas dozvedeli o nebeskom Otcovi a milovali ho celý život.
- 3/ Nedopusť, aby mravnosť mladých ľudí bola zničená stratou kresťanských ideálov a duchom doby.
- 4/ Posilňuj tých, ktorí vstupujú do sviatostného manželstva, aby si uvedomili zodpovednosť za seba i za deti.
- 5/ Dodaj útechy našim trpiacim a opusteným, aby svoj kríž vedeli niesť strpezlívim oduševnením.
- 6/ Otvor oči tým, ktorí siahajú na život nenarodených detí, aby spoznali hodnotu ľudského života.
- 7/ Spreádzaj Sv. Otca Jána Pavla na všetkých jeho cestách po svete, aby neochvejne ohlasoval radostnú zvesť.
- 8/ Pomáhaj biskupom, ordinárom, kňazom, bohoslovcom a všetkým zasväteným osobám, aby pevne stáli vo svojom zverenom poslaní.

Naše prosby nevystihujú všetko, čo cítime v tejto chvíli, preto Ti s najväčšou vŕcnosťou odovzdávame budúcnosť nášho národa, otcov i matky, ktorí bdejú nad kolískami svojich detí a chcú ich vychovať v duchu evanjelia. Odovzdávame Ti miesta, kde sa učia naše deti a mládež. Nedopuť, Matka, aby tam, kde získavajú potrebné vedomosti, strácali vieru. Odovzdávame Ti všetku starostlivosť rodičov, aby svojim deťom mohli dať nielen život, ale aj riadnu nábožen- skú výchovu a zostali pre ne statočnými učiteľmi viery. Odovzdávame Ti všetky mestá, aby nezostali pohanské, aby v dedičstve otcov zostali kresťanské. Odovzdávame Ti zvlášť tých, ktorí pre zachovanie viery prinášajú veľké obety. Matka, vezmi ich pod zvláštnu ochranu. Odovzdávame Ti slabých vo viere, kolísavých, zastrášených, bojazlivých aby sa vrátili na cestu spásy. Nech strach a úzkosť vystrieda radosť a pevná útecha.

Pane, prijmi prosby, ktoré Ti tu predkladáme skrze Tvoju presväťú Matku. Sú hlasom národa, ktorý Ťa chce milovať a vieru svoju zachovať. Preto sa dnes znovu chceme zasvätiť Tvojej Matke, našej Patrónke, aby jej ochranu pocítil každý, komu na srdci leží dobro Cirkvi, brata a národa.

"Tebe sa zasväcujeme, Matka Sedembolestná - Patrónka naša. Naši predkovia si Ťa vyvolili vo chvíli, keď život svoj Bohu zasľúbili. Ten život bol krížom sprevádzaný a v Tebe, Matka, vernú ochránkyňu mali. Je ťažká cesta viery, mnohé národy ju stratili, kto však v Matku nádej vložil, tam nastal život iný.

Vo chvíli, keď sa srdce naše Tebe oddáva, - život náš celý Tvojím majetkom sa stáva - a chrámom nech zaznie všetkých hlas, - čo oddávna k Tebe volá zas - SEDEMBOLESTNÁ PANNA MÁRIA, TEBE SLOVENSKÁ SPIEVA KRAJINA."

MODLIMĚ SA SPRÁVNE:

Úvod prekladateľa: Po prečítaní článku ThDr. J. Zvěřinu som si uvedo- mil, že aj u nás na Slovensku /ba možno ešte viac než v jeho českej vlasti/ sú jeho upozornenia aktuálne. Napr. na putníckom mieste v Turzovke je prosba k Panna Márii uvedená sub II. výrazne napísaná. Preto som článok preložil.

V niektorých kostoloch sa zasa objavujú "retazové modlitby", ktoré sú výrazom hlúpej povery; treba ich ničiť, pretože sú urážkou Boha aj pravej viery. Ale objavujú sa modlitby, ktoré obsahujú teo- logické omyly. Považujem za nutné kvôli dobrej modlitbe na tri z nich upozorniť.

I. "Obetujem ti /Najsv. Trojica/ božstvo Kristovo".

- Obeta je v pravom zmysle najvyšší čin lásky. Preto je celkom osob- ná, takže nemôžem obetovať, čo mi nepatrí - napr. nemôžem obetovať za hriešnika modlitby a pôsty niekoho druhého. My nevlastníme bož- stvo Kristovo, nemôžeme ho teda obetovať.
- Ani Kristus neobetoval Otcovi svoje božstvo, ale človečenstvo, ako výslovne hovorí list Hebrejom: "Obety ani dary si nechcel, ale dal si mi telo." /Hebr 10,5 zo Ž 40,7-9/. "Pretože Ježiš obetoval svo- ju krv, smieme sa, bratia, odvážiť vojsť do svätyně novou a živou cestou, ktorú nám otvoril zrušením opony - to jest obetovaním svojho tela" /10,19-20/.
- Túto obetu priniesol on sám, náš Veľkňaz Ježiš Kristus; nám dáva na nej len účasť. Nemôžeme teda obetovať sami ani božstvo ani člo- večenstvo Kristovo, ale v poslušnosti a kajúcnosti sa s jedinou a

večnou obetou Kristovou duchovne spájať!

- V tomto zmysle hovoria o obeti Kristovej starší teológovia /M.De La Taille, O.Casel/, ale aj novší /H.Gerse, J.Ratzinger, K.Lehmann a i./. Výslovne tento obrat, údajne pochádzajúci zo zjavenia vo Fatime, odsúdil K.Rahner, nezamietajúc pravda, všetky fatimské zjavenia.

II. "Mária, daj mi svoju milosť, a keď ju stratím, tak mi ju zasa vráť" /údajne z Medžugoria/.

Panna Mária nevlastní Božiu milosť, pretože milosť je účasť na vnútornom živote Najsv.Trojice - a tým Mária disponovať nemôže. "To všetko pôsobí jeden a ten istý Duch, ktorý udeľuje každému zvláštny dar, ako sám chce" /1 Kor 12,11/. Panna Mária sa môže zúčastniť tohto Božieho deja v duši len svojou prosbou.

III. "Najsladšie Srdce Máriino, buď mojou spásou" /pôvod neznámy/.

"A v nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení" /Sk 4,12/. Naš jediný spasiťel' je Ježiš Kristus. Panna Mária má v dejinách spásy popredné miesto, lebo je matkou Kristovou a matkou našou. Ale nie je spásou!

Obraz Matky Kristovej v týchto modlitbách je v porovnaní s jej obrazom v Písme svätom zničujúci. Modlitby, ktoré uvádzame a mnohé iné budia u nevercov posmech, u bratov evanjelikov pohoršenie, a u veriacich katolíkov, ktorí poznajú aspoň trochu svoju vieru, predpokladajú jej zatemnenie. Nebolo by vhodnejšie naučiť ľudí Magnifikat, autentickú modlitbu Panny Márie? Kto ju asi celú pozná?

Josef Zvěřina

Dodatok prekladateľa

Okrem modlitieb obsahujúcich teologické omyly sú ešte iné, síce bez zjavných teologických omylov, ale predsa len zvädzajúce k nesprávnemu chápaniu. Na dve také modlitby - pritom cirkevne schválené - by som tu chcel upozorniť:

IV. Modlitba uvedenej dr.Zvěřinom sub I. sa podobá "Modlitba k blahoslavenej Panne Márii" uvedená v slovenskom "Rímskom misáli" aj v "Žaltári liturgie hodín" v dodatku "Poďakovanie po omši". Veta vzbudzujúca rozpaky znie:

"Mária...pokorne a s láskou Ti ho /Tvojho Syna/ prinášam /a obetujem - v Žaltári je toto vynechané/, aby si ho obetovala najsvätejšej Trojici..." Kladiem otázku našim liturgistom a dogmatikom:

1. Môžem ja prinášať Ježiša Jeho Matke? Nie je to skôr naopak? A potrebuje Mária, aby som ja Jej prinášal Jej Syna?
2. Môže Mária obetovať svojho Syna najsvätejšej Trojici, teda aj druhej Božskej osobe? /t.j.obetujem teba tebe - má to zmysel?/

V. Rozpaky vzbudzuje aj modlitba uvedená v JKS pod názvom "Pred požehnaním" /v novších vydaniach na str.162/. Recituje sa však najmä po požehnaní Najsvätejšou Sviatosťou.

Siedmimi prvými vetami je velebený Boh jeden a v Trojici, ďalšími štyrmi vetami je velebená svätá Mária, a ďalšou vetou sv.Jozef. Je podstatný rozdiel medzi úctou k Bohu /latria/ a úctou k svätým /dulia/. Keď sa v oboch prípadoch v slovenskom texte užíva to isté slovo "nech je zvelebený /-á,-é/", zvädza to ľuďi k tomu považovať tie dve úcty za sebe rovné, čo potom právom kritizujú naši protestantskí bratia.

Teda ak nie z dogmatických, tak v každom prípade z pedagogických dôvodov by som odporúčal tieto dve modlitby vynechať - nepoužívať, alebo upraviť. Napr. v tej modlitbe "Pred požehnaním" vynechať tie velebenia Panny Márie a Jozefa, alebo ich preformulovať podľa vzoru peknej poslednej vety: "Nech je zvelebený Boh vo svojich anjeloch a svätých."

V.Jukl

LIST ŠÉFRÉDAKTORVI "MLADÝCH ROZLETOV"

Pán šéfrédaktor Kasalovský!

Vo svojom časopise Mladé rozlety č. 41/88 z 11. októbra 1988 ste uverejnili na dvoch stranách reportáž z púte v Šaštíne, ktorá sa konala 17. septembra na záver Mariánskeho roka. Zachytili ste slová gymnazistiek, že "žijeme v nekresťanskej spoločnosti", sledovali ste mladých chlapcov a dievčatá so spacákmi a vakmi, páčilo sa Vám ticho a poriadok, nebol tam nijaký alkohol, fajčiarov ste mohli "spočítať na prstoch jednej ruky". Napísali ste, že mladí sa "čudovali, prečo MR prišli na púť, ale zhovárať sa s nami, to sa im nepozdávalo". Chlapec, ktorému ste sa prihovorili, vyhýbal odpovedi na Vašu otázku, "či a aká je u nás náboženská sloboda". 19-ročnému vodičovi, 25-ročnej predavačke a 30-ročnému technikovi "nebolo akosi po vôli, že prvoradé je poslúchať zákony a všetko to, čo sa odvíja od autority štátu". Inak podľa Vás mladí "spievali nádherne - piesne nábožné i mierové", čo Vás viedlo k zhovievavému výroku: "Sme tolerantní voči náboženskému presvedčeniu". Nepáčilo sa Vám však skandovanie požiadaviek: "My chceme sv. Otca, my chceme biskupov, my chceme slobodu"... A vyslovili ste údiv nad tým, že by 500 mladých "bolo pre nás ostatných určujúcich"...

K tomuto všetkému niekoľko poznámok. Už zdržanlivosť tých mladých ľudí Vám mohla naznačiť stav slobody náboženstva u nás. Nie podľa znenia Ústavy, na ktorú sa odvolávate, lež podľa praxe, ktorá overuje teóriu - tí mladí sa Vás báli. Vaša otázka, či 500 mladých ľudí "môže byť určujúcich", je iste zaujímavá. Ale iní účastníci púte v Šaštíne hovorili, že v tom kruhu ich bolo dobrých 1000. A spolu s nimi ich bolo v Šaštíne okolo 60 tisíc... A v Nitre ich bolo predtým viac než 100 tisíc. V Levoči bolo v júli do 250 tisíc pútnikov, v Gaboltove, v Ľutíne a inde ďalších 100 až 200 tisíc. To už nie je ani v národe, ani v štáte zanedbateľná veličina! Najmä keď myslíme na to, že tie isté požiadavky mladých priamo podpísalo u nás viac než pol milióna ľudí...

Na Vašej reportáži ma však najviac zaujalo to, čo ste si nechali ako zlatý klinec na záver. Napísali ste: "Na záver ponúkam myšlienku známeho amerického spisovateľa, ktoré som si dosť dávno poznamenal". A potom ste sa rozpísali o tom, čo Mark Twain vraj niekde uviedol "o bohovi Jahve" - že "všetky jeho skutky... svedčia o jeho zlomyšľenosti... malichernosti, krutosti", že "nerobí nič iné, len trestá, len trestá", že je "odpornou bytosťou" a že popri ňom "aj Nero je anjel čistoty a dokonalosti"...

Bolo by sa žiadalo ponajprv to, aby ste v takej vážnej veci uviedli, kde tieto slová Mark Twain napísal, či to boli jeho osobné postoje alebo či ich vložil do úst nejakému hulvátovi pri škriepke v krčme. Parafráza, s ktorou sa zrejme stotožňujete, svedčí o tom, že ste Starý a Nový zákon naozaj iba "prelúskali", asi úchytkom, plytko a nedôsledne. Ja by som sa tak neopovážil čítať a najmä hodnotiť ani Odyseu. Vy ako doktor filozofie iste viete niečo o dávnych historických textoch, o dobovej kultúre, o textovej a literárnej kritike. Pozrite si Turčányho preklad Božskej komédie - koľko stoviek poznámok je tam pre pochopenie textu! A Nový zákon je o dobrých tisíc, Starý zákon o 2000 rokov starší než básne Danteho! Odborníci vedia niečo aj o postupnom rozvoji náboženského chápania. Ani medicína nemala pred 4000 rokmi EKG a röntgen. A že všetky /!// skutky Jahveho svedčia o jeho krutosti? Poznáte Vy žalmy a vďačnosť i oddanosť ľudu Izraela v nich vyslovenú? A keď ide o tresty, viete, čím je ľudská reč, čo je to odkázanosť na ľudské slovo, na ľudskú skúsenosť, na antropomorfizmus, ktorým sa ani pri popise duchovných skutočností nedá vyhnúť, takže aj pisateľ Písma hovoril o "božom hneve" a o "božích trestoch"?

Vy ste sa stotožnili s tvrdením, že Boh je zlomyseľný, krutý a malicherný, že je horší ako Nero... Také rúhanie v slovenských dejinách asi ešte ani nezaznelo. Ako kultúrne sa vyslovovali o Bohu už pred tisícsto rokmi Vaši a moji duchovní otcovia na začiatku našich národných dejín! Čítali ste "Život Konštantína-Cyrila"? Ako ľudsky dôstojne znejú slová, ktoré povedal krátko pred svojou smrťou roku 869! "Keď sa priblížila hodina prijať pokoj a presídlit' do večných príbytkov, pozdvihol svoje ruky k Bohu a modlil sa...:"Pane, Bože môj, ktorý si všetky ... netelesné sily stvoril, nebo si vystrel a zem založil a všetko jestvujúce z nebytia v bytie priviedol..." - To bola kultúrna osobnosť prvého rádu! Aj po tisíc rokoch si Konštantína-Cyrila ctí Európa a svet. Vy, pán šéfredaktor Kasalovský, ste našim mladým chlapcom a dievčatám ponúkli roku 1988 rúhanie, a to veľmi nízkej úrovne...

No najtuhšie zaucho ste pri všetkej svojej proklamovanej tolerancii dali všetkým živým i mŕtvym veriacim až slovami o Ježišovi Kristovi! Zaucho Cyrilovi i Metodovi, Trnavskej 130-ročnej univerzite, slovenským vzdelancom Bernolákovi i Hollému, Moyzesovi i Kuzmánymu, Štúrovi, Vajanskému, Hviezdoslavovi i Kukučínovi, ale i Ľ. Fullovi, V. Hložníkovi a mnohým ďalším až po slovenského kardinála Tomku. Napísali ste totiž znova parafrázou Marka Twaina pár slov aj "o bohovi novozákonnom". Napísali ste, že "Boh Starého zákona je síce strašnou a odpornou bytosťou", ale že je hodný "oveľa väčšej úcty" ako Kristus ... A uviedli ste aj dôvod: "Nič v histórii, dokonca v celej histórii sa ani zďaleka nemôže zverskou krutosťou porovnať vynájdeniu pekla". - A Vy osobne ste k tomu dodali, že Kristus sa "vyznačuje takými vlastnosťami, ako je pokrytectvo, medzi jeho slovom a skutkami".

Pán šéfredaktor Kasalovský! Ešte aj Voltaire, ktorý bol vo vyjadrovaní človekom bez zábran, cítil pred osobou Kristovou akúsi bázeň... Vy ste ho bez zábran pretromfli. Veď sme, prevda, chlapi! Mladý chlapec i dievčina mi na posledné Vaše slová povedali, že také niečo sa píše azda vtedy, keď je na stole už takmer vyprázdnená fľaša... Zostal som ticho... Ale to, že ste sa vo svojom časopise pre mladých na osobu Kristovu oborili tak hrubo, je i medzi slovenskými ateistami asi ojedinelé.

Urobili ste to pre peklo. To nechápem ani v rámci Vašej reportáže. Čudujete sa totiž nad tým, že mladým ľuďom na púti v Šaštíne "nebolo akosi po vôli, že prvoradá je poslúchať zákony a všetko to, čo sa odvíja od autority štátu". Podľa všetkého Vám je úplne samozrejmé, že ten, kto neposlúcha zákony a autoritu štátu, dostane sa pred súd, že ho odsúdia na 10 či 20 rokov alebo na doživotie, alebo že mu rovno zotnú hlavu. Popravili dr. Clementisa dočasne, alebo naveky? Zbaviť človeka navždy slobody a navždy života, to nepovažujete zrejme ani za kruté, ani za zverské. To všetko preto, lebo podľa Vás "prvoradá je poslúchať zákony... a autoritu štátu". To Vám je akosi jasné... Ale nie je Vám jasné, že ak jestvuje Boh, akože jestvuje, treba prijímať i jeho vôľu, jeho plány so svetom a životom, jeho príkazy a jeho autoritu. Naozaj si myslíte, že autoritu štátu treba bezpodmienečne rešpektovať, ale že z autority Božej sa možno smiať? Ešte i ľudské súdy súdili zločincov aj po smrti "in kontumaciam", čiže na potupu. Alebo si myslíte, že nacistickí a iní zločinci mohli ujsť navždy pred zodpovednosťou za zločiny jedinou guľkou samovraždy?!

Kto neprijíma a odmieta Boha, žije bez neho. Ak vo svojom odmietaní zotrúva navždy, bude bez Boha navždy. A to je peklo. To je večné zatratenie - život bez Boha. Pre peklo sa, pán šéfredaktor, musí každý rozhodnúť sám. V tom je rozdiel medzi trestami štátu, a medzi "trestom Božím". Boh hovorí človekovi vlastne len toto: "Buď vôľa tvoja" - ak už chce silou-mocou žiť proti Nemu a bez Neho. Čiže Boh i čo do večného zatratenia rešpektuje len slobodu človeka... Že to ľudia vy-

jadrovali rozličným a nie vždy najsprávnejším spôsobom, to na podstate veci nič nemení. Ľudia dodnes nie sú vstave vyjadriť isté skutočnosti a tajomstvá celkom spoľahlivo a uspokojivo - ani vo filozofii, ani vo vede, ani v básnictve. Inak, ja sa večného zatratenia, života bez Boha navždy, hrozím v prvom rade sám pre seba. A modlím sa, aby aj Vám bol P. Boh milosrdný!

Ježiš nám len tlmočil pravdy, ktoré poznal a ktoré ani Vy ani ja nemôžeme meritórne posúdiť, ani ich nemôžeme vyvrátiť. Kristus mohol povedať, čo nepovedal nijaký iný muž v dejinách, keď išlo o najhlbšie tajomstvá života človeka. Uviedol aj dôvody: "Hovoríme o tom, čo poznáme, a svedčíme o tom, čo sme videli" /Jn 3, 11/. - Videli ste Vy už niečo podstatné, skryté za oponou viditeľného sveta a za viditeľným životom? Sotva. Veľkí ľudia však niečo o tom aspoň tušili - v kresťanstve najmä svätci, mimo kresťanstva napríklad Gándhí a iní. Aj zrelí ľudia zo Slovenska tušili neraz čosi o tajomstvách - Sládkovič i Hviezdoslav, Krasko, Beniak i Silan... A nielen v dávnej minulosti! Slovenský lekár prof. K. Čársky opísal svoj zážitok slávnosti Veľkej noci medzi krajanmi v USA... "Keď od oltára kňaz zaintonoval, 'Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych, aleluja!' - napísal za našich dní starý profesor - z ich hrdiel sa vydralo živé slovo všetkých generácií od čias Konštantína a Metoda a otriasalo klenbami kostola živým slovom v rodnej reči: Chváľme Boha, Boha svojho!"... - A starý chirurg dodáva: "Vypadli mi slzy z očí a myslím, že som v tej chvíli nazrel na dno večnosti"... /K. Čársky, Chirurg spomína, Slovenský spisovateľ, Bratislava 1987/.

x x x

Nakoniec mi nedá, aby som sa podľa Vášho príkladu aj ja neodvolal na iného spisovateľa, a to z druhého konca sveta. Známý kirgizský spisovateľ Čingiz Ajtmatov, ktorý vydal roku 1986 svoj román "Popravisko", vyjadril sa o osobe Kristovej v časopise Literaturnaja gazeta, v interview v Taliansku a inde. Medzi iným povedal: "Ja, človek, žijúci na sklonku druhého tisícročia, vyrástol som v podmienkach socializmu. Pociťoval som potrebu obrátiť sa k univerzálnemu zdroju svetla a nádeje, mravnosti i pravdy, totiž k tomu, ktorý bol ukrižovaný na Kalvárii... pred 2000 rokmi. My predstavitelia novej a spravodlivejšej spoločnosti sme slúbili svetu mnoho. Slúbili sme, že dáme človekovi slobodu a šťastie ako nikto predtým. Urobili sme niečo v tomto zmysle. Sme však ešte veľmi ďaleko od toho, čo sme slúbili, že dáme. Je teda nevyhnutné, aby sme porovnali to, čo sme urobili, s tým, čo sme neurobili. Chceme a musíme porovnávať a merať našu dnešnú civilizáciu tým, čo nám bolo odovzdané od prvých začiatkov... Preto sa obraciam ku Kristovi, ktorého považujem za začiatok začiatkov. Po ňom sa vo všetkých oblastiach života objavili veľkí ľudia, mučeníci, proroci, a naopak aj antikristovia... Ježiš prežil a prežíva všetkých, pretože sa obracia rovnako na človeka druhého storočia i na človeka storočia dvadsiateho. Islámske náboženstvo, ku ktorému podľa pôvodu patrím, nemá nijakú postavu, ktorá by sa mohla rovnať Kristovi..., nemá nič, čo by sa podobalo udalosti ukrižovania za ideu a univerzálnemu odpusteniu človekovi. Ježiš Kristus mi umožňuje odhaliť súčasnému človekovi skryté tajomstvo..." /Nový život 4/88/.

Toto je hlas kirgizského vzdelanca a svetoznámeho spisovateľa, hlas ďalekej Ázie o Kristovi, ktorá berie s nádejou do ruky Evanjeliu... Aký úbohý hlas zaznel naproti tomu v "Mladých rozletoch" na Slovensku, ktoré sa zrodilo a žilo tisícsto rokov z Evanjelia a ktoré bez neho bude sotva môcť ďalej žiť!

So želaním všetkého najlepšieho

Bratislava 30. októbra 1988

J. Ch. Korec
Bratislava

Pozn.red.: Poľský kňaz a filozof Dr. Jozef Tischner býva nazývaný "ideológom Solidarity". Z jeho spisu "Etika solidarity" sme vybrali a upravili článok o rodine.

"Čo zanecháme my rodičia svojim deťom?" K tomu sa niekedy dodá: "...aby sa nemuseli driať ako kedysi my". V tejto výpovedi počujeme trpkosť spomienok na minulosť. Jedni myslia na vojnové časy, iní na ťažké dni obnovy našej krajiny po vojne, iní zas na beznádejné chvíle, strávené v neskorších rokoch vo frontách pred obchodmi. Základný úmysel je tu jasný: mladým treba uľahčiť život. Uľahčiť život znamená: obstarat šunku ku chlebu, zaistiť prijatie na štúdiá, dať byt. Ale len to? Niektorí si myslia: "V každodennom boji o sebazáchovu sme podľahli a klesli na kolena, už nás nemôže nič ospravedlniť. Urobme aspoň to dobré, aby naše deti dopadli lepšie. Nieкто sa predsa musí zašpiniť, aby druhí mohli ostať čistí." Takto sa prejavuje zvláštna "rodinná morálka", ktorá vznikla v hodinách temna.

Máme však dôkazy o existencii celkom iného étosu. Otázka je tá istá ako predtým. Odpoveď znie: "Predovšetkým nemáme robiť hanbu deťom, aby sa nehanbili za rodičov." Vyrastajúce dieťa, ktoré chce z úst svedkov poznať najnovšiu históriu Poľska, môže jedného dňa položiť otázku: "Čo si robil, otecko, v lete 1980?" alebo "na ktorej strane si stál keď došlo k poľskému októbru, júnu, marcu?" /úprava prekladateľa: "Otecko, bol si r.1985 na Velehrade? Podpísal si petíciu r.1988? Otecko z Bratislavy, kde si bol 25.3.1988 - prečo si nebol na Hviezdoslavovom námestí"?

Pri pohľade na luxus, ktorý ich obklopuje, mohli by sa deti zvedavo pýtať: "a ako ste, drahí rodičia, v časoch národnej biedy k tomu všetkému prišli?" Byť otcom a matkou neznamená len dať život, ale aj byť nositeľom rodinnej dôstojnosti, "rodovej cti".

V poslednom čase sa mnohé rodiny dostali do situácie, keď sa museli rozhodnúť: aké dedičstvo zanechať potomkom? Blahobyť spojený s viac či menej pocitovanou hanbou - alebo hrdosť z dobre vykonanej povinnosti, ale bez známok luxusu? Rozhodnutia neboli ľahké. Museli ich urobiť mladí ľudia, často bez bytu, s malými deťmi, ako aj ľudia, ktorým sa darilo. Stávky a schôdze pohltili ich srdce aj zvyšky voľného času. Vznikol nepokoj: má zmysel reformovať vlast' a súčasne zanedbávať vlastnú rodinu?

Skutočnosť, že tak veľký počet ľudí odpovedal kladne na tieto otázky, svedčí o veľkej zrelosti mladých rodín. Neišlo pritom len o to, aby deti mali mlieko a chlieb, ale aj o to, aby sa dnešná generácia mohla s čistým svedomím pozrieť do očí zajtrajšej a povedať: "pláte svoje povinnosti, ako sme my plnili naše". Tento problém nemožno vyriešiť raz pre vždy - na celý život. Každý deň stojíme pred nutnosťou nájsť zlatú strednú cestu medzi časom, ktorý venujeme vlasti, a časom venovaným vlastnej rodine.

V dňoch krízy rýchlejšie než inokedy dozrieva pocit národnej zodpovednosti. Idea národa dostáva konkrétnu podobu. Očividnou sa stáva jednoduchá pravda: osud rodiny je spojený s osudom iných rodín a osud rodín je osud národa. Pociť zodpovednosti za národ nie je protikladom, ale výrazom rodinného uvedomenia. Sme veľkým národným bratstvom a dieťa každej rodiny je dieťaťom národa.

Ale vedomie národnej zodpovednosti tohto druhu sa vyznačuje istou jednostrannosťou. Má predovšetkým obranný charakter. Vieme, že máme obhajovať ohrozené hodnoty. Zhruba tiež vieme, o aké hodnoty ide. "Nezabiješ" sa mení na "Daj decku mlieko". "Neprehovoriš krivého svedctva" sa mení na "Píš v novinách pravdu" alebo "povedz pravdu v škole". Čím vyššie hodnoty sú ohrozené, tým všeobecnejší a ostrejší má byť protest proti ich ohrozeniu a tým silnejšie bude uvedomenie protestujúceho spoločenstva. Toto uvedomenie sa stiera až

stráca tam, kde sa uprednostňujú individuálne hodnoty a osobné záujmy.

V našej dobe sa obranné vedomie najčastejšie spája s tromi hodnotami: s právom na spravodlivú mzdu, s právom na slobodu a s právom na náboženskú nádej. Vec spravodlivosti sa spájala s obranou voči vykorisťovaniu práce. Vec slobody sa prejavovala ako obrana práva na zhromažďovanie a slobody prejavu. Obrana náboženskej nádeje našla svoj výraz v starostlivosti o náboženskú výuku detí, o slobodu náboženskej praxe, v úsilí o život, ktorý zodpovedá náboženskému svedomiu. V mene týchto troch rôzne konkretizovaných hodnôt otcovia a matky rodín občas zanedbávali naliehavé rodinné povinnosti. Robili tak vo viere, že tým prispievajú nielen k náprave vlasti, ale aj k možnosti pozrieť sa s kludným svedomím vlastným deťom do očí. Odchádzali medzi zástupy spolu s ďalšími, pretože boli ohrozené práva všetkých.

V ťažkých dňoch kladenia základov sa vyhraňuje aj pohľad na situácie, v ktorých nikto nemôže deťom zastúpiť miesto ich otca alebo matky. Sú slová a gestá, ktoré sú vlastné len rodičom. Ak decko neprečíta ich zmysel z tváre otca alebo matky, tak ich nepochopí nikdy a nikde. Tu je základ konkrétnej povinnosti rodičov "vydávať svedectvo".

Kto na verejnosti bojuje za spravodlivosť, mal by ju uskutočňovať vo vlastnej rodine. Každému to, čo mu patrí! Kto bojuje za slobodu, nesmie byť tyranom vo vlastnom dome. Kto vystupuje v mene ochrany ľudského práva na slobodu a pravdu, nemôže klamať svojich najbližších. Ak reformujeme svoje okolie, nemôžeme z toho vynáť seba.

Takým spôsobom vydávame svedectvo. Ide totiž nielen o to, jednoducho byť aktívny. Ide o svedectvo hodnotám, v mene ktorých sme aktívni. Kto bojuje proti zlodejovi, ale sám kradne, nevydáva svedectvo, i keď jeho boj môže byť v určitých hraniciach užitočný. V rodine je svedectvo dôležitejšie než aktivita. Deti vyrastajú podľa svedectva, ktoré sa im vydáva.

Pocit dvojakej povinnosti - voči národu a rodine - nepatrí k najľahším. Hlavná ťažkosť je v tom, že nielen ja, ale aj rodina musí priniesť obeť. Môžem nútiť rodinu k tomu, aby sa podieľala na takej obeti? A keď otec zomrie /alebo ho zavraždí/, kto dá potom deťom najesť? Každé angažovanie sa za celok by mala rodina sprevádzať pochopením. Je nutné usilovať sa o vysvetlenie problémov. Všetci by mali poznať hodnoty, o ktoré ide, a tak chápať význam obety. Preto je nutné hovoriť a vysvetľovať. Musíme tiež vedieť načúvať argumentácii druhého. "Čo by si robil na mojom mieste?" Tak sa rozširuje spoločenská predstavitosť, tak sa od malička učia ľudia myslieť v kategóriách spoločnosti. Môže to byť bolestné, ale ešte bolestnejší by bol život s horizontom krčka. Značí to: "Jeden neste bremená druhého, a tak naplníte Boží zákon".

Mali by sme sa snažiť vylúčiť zbytočné obeť. V tom je istý paradox: ľahšie sa znáša trpezlivo otcova neprítomnosť zavinená štrajkom než schôdzou, ktorá sa pretiahla. Pri štrajku ide väčšinou o veľké veci. Na schôdzi často ide o to počúvať tých, čo sa chcú "vyhovoriť". Dnes sa učíme demokraticky žiť. Naučíme sa tiež kratšiemu schôdzovaniu?

Zo svedectva a porozumenia vychádza étos rodiny. V každej rodine sa prejavuje charakteristickým citom pre hodnoty a ochotou k vzájomnej pomoci. Tento étos býva niekedy dedičstvom po predkoch - po otcovi a matke, po prarodičoch. Vytvára tú aristokraciu ducha, príznačnú pre Poľsko, na ktorej majú podiel všetky stavy. Mnohé rodiny rozšírili v poslednom čase toto dedičstvo a budujú na ňom nové Poľsko ako svoj veľký domov.

Jozef Tischner

POLOŽENIE KATOLÍKOV V INÝCH SOCIALISTICKÝCH KRAJINÁCH

Záhrebský arcibiskup kardinál Kuharič charakterizoval o.i. postavenie cirkvi v Juhoslávii: "Vyhlásenie, že Federácia nie je ani ateistická ani teistická, znie síce pekne, ale skutočnosť je iná. Je potrebné hodnotiť konkrétnu situáciu. Cirkev nie je abstraktná entita, ktorú je možné rešpektovať len na papieri - cirkev je spoločenstvo veriacich. A jednotliví veriaci musia byť rešpektovaní, musia mať slobodu vyznania. Veriaci sú diskriminovaní, nemôžu sa podieľať na zodpovednosti vyššej úrovne... Biskupi sú menovaní slobodne, bez zasahovania štátu. Pre semináre nemáme obmedzený počet kandidátov, reholné domy majú slobodu, máme aj slobodu tlače. Vestovaniu do cudziny sa nekladú prekážky, aj keď v jednotlivých prípadoch kňazom odnali pas. Duchovným sa obyčajne nekladú prekážky v práci. Ale jednoduchý veriaci nemá úplnú slobodu". Kard. Kuharič sa tiež dotkol znevažovania pamiatky kard. Stepinca. Povedal: "Niet pochyb, že väčšina polemík sa živí narážkami na minulosť. Chorvát je vraj reakcionár, kolaborant, fašista. Prekrucuje sa história, aby sa mohla ohovárať cirkev. Nemôžem pripustiť špinenie kard. Stepinca, ako by bol zločincem a kolaborantom fašistov. To nie je pravda. Niektorí partizáni si dokonca opisovali je kázne proti nacizmu. Nemôžem mlčať pri takých provokáciách a lžiach... Rozsudok nad Stepincem bol rozsudok revolucionársky. Nezabúdajte, že proces sa konal v stalinskej dobe..."

Veľkú radosť mali litovskí veriaci, keď Ján Pavol II. menoval biskupa Vincentasa Sladkevičiusa kardinálom. Kardinál slúžil 23. okt. za účasti desaťtisícov sv. omšu pred katedrálou vo Vilne. Od Stalinyých čias bola katedrála zavretá a premenená na ateistické múzeum. Jej vrátenie bohoslužobným účelom bolo oznámené na začiatku zjazdu Litovského hnutia na podporu perestrojky M. Gorbačova dňa 20. okt. Sv. omša začala o 7. hod. ráno, keď teplomer bol na nule. Oltár bol narýchlo postavený medzi stĺpmi vchodu do katedrály, lebo vnútrajšok kostola ešte nebol upravený a niesol stopy znesvätenia. Kard. Sladkevičius, ktorý po svojej dlhej internácii mohol prvý raz slúžiť verejne sv. omšu vo Vilne, zdôraznil v homílii požiadavky Božieho Tudu po väčšej slobode pre litovský národ a litovskú cirkev.

Prvý raz mohol prísť do Vatikánu apoštolský administrátor Vilna biskup Julijonas Stepanovičius /77-ročný/, ktorý donedávna mal zakázané opustiť malú litovskú dedinu.

Katolícki novokňazi v ZSSR. V seminári v Rige /Lotyšsko/ bolo v šk. roku 1987/8 spolu 65 bohoslovcov. Z nich 8 boli vysvätení za kňazov. Naproti tomu v seminári v Kovne /Litva/ bolo 133 bohoslovcov, z nich štúdiá dokončili 27 a boli vysvätení za kňazov. Od nového roku počet miest v seminári má byť zvýšený na 150.

Litovský kňaz Alfonsas Svarinskas strávil plných 21 rokov v komunistických väzeniach. Teraz bol 63-ročný prepustený z väzenia pod podmienkou, že vycestuje do NSR. Tam poskytol novinárom rozhovor. Potvrdil, že Litva zostáva stále katolíckou krajinou. V niektorých farnostiach sú skoro všetky deti pokrstené, väčšina sobášov je v kostole a nikto nemá pohreb bez kňaza. Vo veľkých mestách nie sú údaje tak vysoké. Ale aj tam je počet pokrstených detí značný a viac než 50% sobášov sa uzatvára v kostole. Farári musia hlásiť všetky údaje úradom. Toto nariadenie nebolo ešte zrušené, ale už sa nevyžaduje jeho plnenie. Skôr boli veriaci súdení aj iba za účasť na púti, prekážky obyčajne kládla miestna organizácia strany. Teraz je na niektorých pútiach účasť aj 50 tisíc veriacich. Vo väzení ostáva ešte jeden katolícky kňaz, je to Sigitas Stankevičius, odsúdený na 10 rokov. Trest mu bol síce skráteneý, ale žije vo vyhnanstve, pracuje v továrni na nábytok.

Na Ukrajine má gr.kat.cirkev, štátom dosiaľ neuznaná, veľmi ťažké položenie. Zatiaľ čo sovietsky štátny sekretár pre veci cirkevné uisťoval, že v ZSSR už nikto nemá byť zatknutý pre svoju kresťanskú vieru, začali sovietske úrady na Ukrajine novú zastrášovaciu kampaň, ako informuje Keston College. Účastníci "ilegálnych" osláv 1000.výročia pokrstenia Rusi boli potrestaní vysokými peňažnými pokutami. Sovietske úrady boli prekvapené nečakane veľkým počtom účastníkov osláv. Za ilegálne sa považujú gr.kat.obradu a dokonca aj krst. Pokračuje aj šikanovanie kňazov. Kňaz Mychajlo Davriliv bol potrestaný väzením 10 mesiacov, iný kňaz bol povolaný k 6-mesačnej vojenskej službe, ďalší kňaz bol odsúdený na 2 týždne, pretože sa v Kyjeve stretol s cudzími duchovnými a prevzal od nich náboženskú literatúru. Ukrajinskí gréckokatolíci sa usilujú o uznanie svojej cirkvi.

Na ostatnom území Sovietskeho zväzu sa zdá byť situácia priaznivejšia, najmä pokiaľ ide o postavenie pravoslávnej cirkvi. Koniec svojvôle úradov - je záver článku, ktorý napísal r.1987 redaktor Moskovských novostí, keď preskúmal jeden prípad starých praktík zastrášovania veriacich miestnymi úradmi. Píše: "Ľudia si bohužiaľ opätovne mysleli-a v tej dobe sa im to zdalo bezpochybné vznešené a osvietené - že pre dosiahnutie cieľa možno obchádzať zákon, meniť ho a prispôsobovať potrebám. Dejinné skúsenosti a tiež skúsenosti každého jednotlivca napriek tomu dosvedčujú: to je nebezpečná cesta. Malé porušenia vyvolávajú veľké a vytvárajú podmienky pre svojvôľu a nezákonnosť". /Vladimir Ševeljev/.

Poľský kardinál Jozef Glemp zhrnul v L'Osservatore Romano svoje dojmy z návštevy v ZSSR: "Je potešujúca skutočnosť, že sovietske úrady opúšťajú stalinský princíp obmedzovania verejnej činnosti cirkvi alebo dokonca jej ničenia na ľudskej a materiálnej úrovni, a že o všetkých týchto veciach sa už hovorí celkom otvorene. Zavrhuje sa všetko to, čo patrilo do stalinskej alebo postalskej éry, ako napr. búranie kostolov, užívanie administratívneho nátlaku, aby Boh bol vytisnutý zo svedomia osôb a každodenného života."

Východonemeckí biskupi odpovedajú na niektoré otázky života cirkvi v NDR v pastierskom liste, ktorý sa čítal vo všetkých kostoloch 16.okt.1988. Pastiersky list s titulom "Cirkev s ľuďmi a pre ľud" uvádza okrem iného: Cirkev sa nesmie uzavrieť voči svetu. Našou povinnosťou je hlásať radostnú zvesť všetkým ľuďom. Evanjelium obsahuje vnútornú dynamiku, ktorá nás vedie do sveta; Kristus chce zachrániť všetkých ľudí, nielen malú časť ľudstva. Preto nám nie je táto krajina ani jej ľud ľahostajný. Pán nás sem postavil, aby sme tam, kde žijeme, hlásali jeho evanjelium. Najde nám o nejakú agitáciu medzi bližnými, ale sme svedkami - najmä medzi mladými - nanovo prebudeneho záujmu o Ježiša Krista a o kresťanské posolstvo. Kde inde majú dostať odpoveď než u nás? Pravý katechizmus pre našich neveriacich súčasníkov sme my kresťania sami. Sme presvedčení, že ľudia chvália ci Boha a počúvajúci Jeho slovo, svojou usilovnou prácou a celým svojím chovaním ešte zrejmejšie hľadajú spravodlivosť, podporujú mier a ochranu stvorenia pred ničomnými praktikami než tí, čo nepoznajú Boha. Kto sa spolieha na Ježiša Krista, pocíti, že Pán chce zmeniť celý jeho život, jeho manželský život, jeho všedné dni aj vzťahy k blízkym, jeho vzťah k peniazom a majetku. Kristus nechce iba nedelňý kútik nášho života, On nás chce celých. To pravda neostáva bez vplyvu na náš vlastný život a život nášho okolia. Chceme spolupracovať so všetkými ľuďmi dobrej vôle. Znovu však pripomíname výrok kard.Meisnera v Drážďanoch: "Kresťania našej krajiny chcú dať k dobru spoločnosti svoje schopnosti a sily, bez toho že by museli nasledovať inú hviezdu než hviezdu z Betlehema." Materialistický svetonázor nemôže byť pre katolíkov základnou službou blížnemu.

Katolícka cirkev dostala od úradov dovolenie konať ďakovné bohoslužby za kanonizáciu 117 vietnamských mučeníkov, ktorú previedol Ján Pavol II. v júni 1988. Vtedy úrady kritizovali kanonizáciu ako akt nepriateľstva voči Vietnamu a zakázali organizovanie ďakovných bohoslužieb pri tej príležitosti. Ako oznámilo Rádio Vatikán, 1.sept. vláda Vietnamu vyjadrila súhlas s ďakovnými slávnosťami a oznámila to kardinálovi Jozefovi Mária Trinh van Can, arcibiskupovi Hanoja. Zo 117 mučeníkov 96 boli Vietnamci, 11 Španieli a 10 Francúzi. Boli umučení za vieru v 18. a 19. storočí.

Vláda prepustila tohto roku všetkých katolíckych kňazov dosiaľ internovaných v preškoľovacích táborech, nesmú však vykonávať duchovenskú činnosť.

POĽSKO

Tajomník poľského episkopátu predložil vláde spis "Pro memorie" vo veci dušpastierstva v nápravných ústavoch /väzniciach.../ V došlej odpovedi sa uvádza, že minister spravodlivosti dal príkaz náčelníkom trestných ústavov: ustanoviť zástupcov kňazov; na teréne nápravných ústavov/zariadiť miestnosti pre odbavovanie bohoslužieb; umožniť všetkým odsúdeným - bez ohľadu na ich vyznanie - vlastnenie biblie a predplácanie oficiálne v Poľsku vydávaných časopisov s náboženským zameraním.

Svätý Otec menoval dvoch nových biskupov: Dr. Bogdan Wojtuś /51 r./- pomocným biskupom hnezdenského arcibiskupa, a Dr. Jan Tyrawa /40-ročný/- pomocným biskupom vrocavského arcibiskupa. Apoštolského administrátora Edmunda Piszczaka menoval Sv. Otec sídelným biskupom warminským.

ZSSR

30 rokov pastoračne pracuje v Odesse tamojší katolícky farár prelát Tadeuš Hoppe. Za kňaza bol vysvätený r.1942 vo Vilne, r.1958 sa stal farárom v Odesse, vyše milionovom meste, dovtedy bez kňaza. Kostol sv. Petra apoštola, kde pracuje, je navštevovaný aj zahraničnými turistami. Jeho kňazskú službu využívajú aj mladí Poliáci, ktorí študujú na vysokých školách v Odesse. Liturgia sa slávi po poľsky, latinsky a rusky.

Veľkou slávnosťou pre farnosť bola primičná sv. omša Andreja Janického, pochádzajúceho z Odessy, ktorý po štúdiách v rižskom seminári teraz pracuje ako kaplán v Tbilisi, hlavnom meste Gruzie.

MAĎARSKO

Maďarské vládna delegácia bola na týždennej návšteve vo Vatikáne. Zúčastnila sa na oslavách 10-ročia pontifikátu Jána Pavla II. V rozhovoroch s arcib. Colasuonnom, apošt. nunciom pre špeciálne záležitosti, prejedнала menovanie pomocných biskupov pre niektoré diecézy, vymenila si pohľady na práva človeka a náboženskú slobodu, aj informácie týkajúce sa pripravovanej pápežskej návštevy Maďarska.

Maďarsko podpísalo dohovor s Európskym hospodárskym spoločenstvom o obchode priemyselným tovarom /čoskoro potom taký dohovor podpísala aj ČSSR/. V dohode s Maďarskom sa hovorí aj o hospodárskej spolupráci.

Maďarskí benediktíni dostali povolenie otvoriť tretie gymnázium. Bude v Miskolci. Finančnú pomoc dostanú z cudziny.

BULHARSKO-VATIKÁN

31.7.1988 bol vysvätený nový biskup-apoštolský administrátor diecéz Sofia a Plovdiv, Georgi Novajcev /38-ročný/. V jeho diecézach pôsobí 9 kňazov pre 50 tisíc katolíkov. Po vycviacke ho prijal na súkromnej audiencii Ján Pavol II.

- Sovietsky úradný denník Izvestija uverejnil informáciu, že od 1. júla 1988 je dovolené posielat' Písmo sv. do ZSSR.

- Prvý raz po 30 rokoch sa konali bohoslužby v protestantskej katedrále sv. Jakuba v Rige /Lotyšsko/. "Verím, že úrady čoskoro dovoľia pravidelné konanie bohoslužieb v katedrále a že tieto budú voľne prístupné všetkým veriaci", povedal pastor Juris Rubens v príhovore v katedrále, ktorá pochádza z 13. stor. a ktorú premenili pred 30 rokmi na koncertnú sien.

- Vo výtvarnom a dramatickom umení v ZSSR sa objavujú čím ďalej tým častejšie náboženské motívy. Sovietska televízia sa tohto roku prvý raz zúčastnila ceny Talianska o najlepší televízny film. V oblasti dokumentárnych filmov ju reprezentovalo dielo Chrám, natočené na oslavu milénia kresťanstva na Ukrajine a Rusi. Autorom filmu je Vladimír Diakonov. Film začína záberom sochy kniežata Vladimíra v Kyjeve a putuje s divákmi dejinami cirkvi na Ukrajine. Komentátor v nom hovorí, že v dobe mongolských a tatárskych vpádov bola cirkev jedinou duchovnou silou v krajine. Vo filme sú zachytené aj symboly duchovného života: Danilovský kláštor a iné. Keď film dochádza k revolučným zásahom proti cirkvi, komentátor dodáva: "Začína nová ateistická spoločnosť, ktorá sa utvrdzuje radikálnosťou, ktorá je typická pre mladistvých." Staručký pop potom rozpráva o svojom živote a o tom, ako miluje Boha. Mladý rehoľník a maliar ikon rozpráva o ikonách. Ikona je vlastne maľovaná pre modlitbu. Je to vtelenie modlitby a teda láska k Bohu. Sestra Barbara, predstavená ženského kláštora, hovorí: "Byť rehoľnicou znamená slúžiť svetu s radosťou!" Film končí víťazným spevom "Kristus vstal z mŕtvych!"

- Počet pokrstených rastie. V ruskej pravoslávnej cirkvi bolo v rokoch 1971-1988 zaznamenaných 30 miliónov krstov osôb mladších ako 18 rokov.

- Pomník obetiam stalinizmu. V Rige bude postavený pomník obetí stalinského obdobia. K 47. výročiu masových deportácií z Lotyšska do vnútrozemia ZSSR konali sa oficiálne a tiež spontánne manifestácie pri Pamätníku slobody. Podobné manifestácie sa konali tiež v Estonsku a na Litve.

V okruhu iniciátorov budovania takého pomníka zrodila sa idea zorganizovania verejného procesu Stalina podľa vzoru v 60-tych rokoch chýrneho tribunálu Russelovho.

- Čoraz častejšie sa v sovietskej tlači vyslovujú lekári za zaměstnanie duchovných osôb /hlavne sestier/ v zdravotníctve, aby sa čelilo "zúfalejšej situácii", aké panuje v sovietskych nemocniciach. Lekári kritizujú "nedostatok súcitu u odborného personálu" k pacientom, hlavne na psychiatriách. Požiadavku privedenia duchovných osôb do nemocníc zdôvodňujú dobrými výsledkami, aké prináša spolupráca s mužskými a ženskými katolíckymi rehoľami na Západe. Podľa mienky sovietskych lekárov pravoslávna cirkev v ZSSR má mať možnosť zakladať a viesť aspoň domovy pre starcov a ľudí bez domova.

- Z osláv Milénia: 13.6.1988 na predmestí Moskvy Cárské rybníky patriarcha Pimen posvätil uholný kameň pre nový chrám, ktorý bude svätynou-pomníkom Tisícročia krstu Ruska.

Vatikánsky štátny sekretár kard. Casaroli bol 13.6.1988 prijatý Michailom Gorbačovom za prítomnosti ministra zahraničia Ševarnadzeho. Ako informoval tlačový tajomník Vatikánu J. Navaro, stretnutie Gorbačova s Casarolim a ostatnými prítomnými osobami trvalo poldruha hodiny. Kard. Casaroli odovzdal Gorbačovovi osobitné posolstvo Jána Pavla II.

14. júna sa začali slávnosti krstu Ruska v troch historických strediskách ruského pravoslávia: v Kyjeve, Leningrade a Vladimíre. Slávnosti trvali do 16. júna.

Na slávnosti v Kyjeve prišlo veľa zahraničných hostí, ktorí sa zúčastnili aj na oslavách v Moskve a Zagorsku, medzi nimi i poľský primas kard. Glemp. V kyjevskom Divadle opery T. Ševčenku konal sa slávnostný akt Tisícročia. Boli prítomní aj predstavitelia štátu. Prejav o tisícročí krstu Ruska mal metropolit kyjevsko-haličský Filaret.

V ten istý deň poľský primas slúžil sv. omšu v jedinom katolíckom kostole v Kyjeve, kostole Povýšenia Svätého Kríža na ul. Šepetovskej. Koncelebrovali kard. O'Connor z USA a kard. Paskaj, primas Maďarska, a 13 kňazov poľského pôvodu. Svätej omše sa zúčastnilo asi 300 veriacich, prevažne poľského pôvodu. V kyjevskej farnosti, ktorá existuje už 17 rokov, pracuje jeden kňaz, Jan Krapans /litov. pôvodu/.

Sovietsky časopis "Ogoňok" uvádza, že najrozšírenejšou metódou kontroly pôrodnosti v ZSSR je potrat. Z 30 miliónov prerušení tehotenstva, uskutočňovaných ročne na celom svete, pripadá na ZSSR 8 miliónov, t. j. 26,7 %, zatiaľ čo obyvateľstvo Sov. zväzu činí iba asi 6 % obyvateľov Zeme.

VATIKÁN

Po návrate zo svojej návštevy v Štrasburgu Sv. Otec na stredajšej audiencii 12. októbra v Ríme zhrnul v príhovore k poľským krajanom svoje názory do slov: "...moja návšteva Štrasburgu mala zvláštny historický motív: toto mesto vzniklo pred 2000 rokmi, je teda staršie než kresťanstvo. Je to významné mesto, ležiace na križovatke rôznych európskych snáh, mesto stretania európskych národov, predovšetkým Nemcov a Francúzov, francúzsko-nemecké mesto s veľkou minulosťou. Toto mesto je preto tiež sídlom európskych inštitúcií, najmä Európskeho parlamentu a Európskej rady, ktorých členmi sú predstavitelia parlamentov západnej Európy, teda sú to významné inštitúcie, pre ktoré bude mať Európa budúcnosti závažné úlohy. Európa budúcnosti nie je len západná Európa, ale celá Európa, ...ale aj iné časti sveta, najmä tie, ktoré výmenou za to, čo dali Európe v minulosti, môžu v budúcnosti od Európy očakávať mnohorakú pomoc kultúrnu aj ekonomickú. Tak teda sme v dôležitom bode nielen Európskeho spoločenstva, ale aj evanjelizácie... Európa, ktorá bola prvým centrom apoštolskej evanjelizácie - samozrejme po Svätej Zemi - musí sa zmôcť na práhu tretieho tisícročia po Kristu na to, aby sa stala centrom novej evanjelizácie, nie iba navonok voči iným národom a kontinentom, ale určite aj voči sebe samej. Tá evanjelizácia je veľmi nutná, ak sa všetky programy zjednotenej Európy, Európskeho spoločenstva nemajú skončiť na technickej úrovni. A my z našej poľskej skúsenosti vieme veľmi dobre, že duchovná obnova je najdôležitejšia."

Podľa posledne publikovanej štatistickej ročenky Cirkvi za rok 1986 počet katolíkov na svete bol 879 miliónov, čiže skoro jedna šestina obyvateľstva sveta. V porovnaní s predchádzajúcim rokom je to prírastok 13 miliónov. Najväčšie percento má Stredná Amerika /94,4/ a Južná Amerika /89/, posledné miesto drží Ázia /2,5/. Krajinami s najväčším počtom katolíkov sú: Brazília /123 miliónov/, Mexiko /76 m./, Taliansko /56 m./, USA /54 m./ a Francúzsko /46 m./.

TALIANSKO

Kardinál Ballestrero OCD, turínsky arcibiskup, vyhlásil, že skúmanie turínskeho plátna uskutočnené metódou C 14 univerzitami v Arizone a Oxforde a Polytechnikou v Curychu ukázali s 95 %-nou pravdepodobnosťou, že súkno pochádza z rokov 1260-1390.

/K dvom listom kardinála Tomáška - V./ /Pozn.red.: Prvú časť, platiacu len pre bratov Čechov, neprekladáme do slovenčiny/

Od nynějšíka budeme znovu slaviť narodeniny svobodného štátu Čechů a Slováků. Jako v dobe prvej republiky - kedy nám svatováclavský chorál pripomínal trvalou prítomnosť kresťanskej viery v dejinách nášho národa a stétni hymna naši spjatost s jeho súčasným životom - budeme sa modliť v kostelích za blahú vlasť.

Otec kardinál Tomášek pripomnel letošni výročí ve svém pozdravu k svátku svatého Václava. Zdůraznil v něm téma kresťanskej služby vlastni zemi. Přitom se zmínil o třech skutečnostech, zasluhujících pozornost také v souvislosti s jeho dubnovými dopisy: 1. "Svatý Václav je živým symbolem naši národní svébytnosti" 2. a české státnosti, 3. "církve chce sloužit pro dobro všech a rozvíjet se pod jakoukoliv vládou, která uznává základní práva osoby a rodiny a požadavky obecného blaha"/cit. z Gaudium et spes, čl.42/.

Národ-štát-vláda, to sú tri roviny, na ktorých sa konkrétne realizuje náš postoj k vlasti. Keď sa tohto roku na jar dostal vzťah štátu a cirkvi u nás do nového štádia, je potrebné ten postoj uvedomele prehĺbiť v polohe aj celkom osobnej. Okrem toho sa musíme naučiť múdro rozlišovať medzi spomenutými rovinami aj vnútri nich. Kresťanské svedomie sa nesmie nechať unášať prúdom citov, podliehať pautálnym súdom a poddávať sa skepse a negácii. Ten celá pravda je skutočná pravda, len tá niekam vedie.

Začnime s témou n á r o d. Je v nej mnohé treba domýšľať a doriešiť pre prítomnosť aj budúcnosť. Národ nie je odbavená veličina, aj keď jej hodnotu stlačila technická civilizácia hodne nízko a cítime to aj u nás. Nechť hoci len hovoriť napr. o láske k vlasti signalizuje nebezpečné ochabnutie spoločenských väzieb. Nejde o slová, ale prechodné vzopätie citu z mimoriadnych podnetov nestačí. Ignorovať základné prirodzené danosti sa nevypláca. Národ je jedna z nich.

Národ je spoločenstvo, ktoré vzniklo v priebehu dejín z rodových a kmenových celkov. Spolu s krajinou, ktorú obýva, je našou vlasťou, tu sme doma. Prvý domov sme našli v náručí matky, potom v rodine. Postupne sme sa udomácnovali v ďalších okruhoch spoločnosti, vo "svojom" kraji či meste, až nám tieto predbežné stupne sociálneho dozrievania umožnili nájsť domov ešte vyššieho poriadku. Uvedomili sme si spoločné rodové korene a podobnosti s ostatnými, spoločenstvo jazyka, kultúry dejín, krajiny. Vďačným prijatím tohto všetkého stali sme sa živými členmi národnej rodiny. A ak sme potom dostúpili až k uvedomelej príslušnosti do celej ľudskej rodiny, bolo to tiež vďaka zažitiu národného spoločenstva.

Národ, ako každé spoločenstvo, kladie samozrejme nároky, ale viac dáva, predovšetkým mocné zázemie, trvajúce aj po odchode našich blízkych. Úprimný vzťah k národu nás obohacuje aj vtedy, keď dávame a obetujeme. Cítime, že žijeme hodnotnejší a dôstojnejší život, že naša osobnosť zdravo rastie v autentickej ľudskej rovine. Jednorázovo to prežívame masovo vo vrcholných okamihoch spoločnej radosti, ohrozenia, smútku, nádeje. V niektorých z nás vzťah k národu odhalí a rozvinie až netušené dary osobnosti, schopnosť vziať na seba bremeno zodpovednosti za celok alebo nasadiť sa s rizikom najvyššej obety. Ale aj jednoduchý život s podprahovým vedomím, že sa starám, strachujem, radujem, dúfam a pracujem s ostatnými a pre nich, je istým druhom šťastia. Rýdza láska k vlastnému národu rešpektuje rovnaké city členov iných národov. Tadiaľto vedie cesta k veľkorodine celého ľudstva a k svetovému mieru.

Tieto riadky iba naznačili niektoré prirodzené stránky vzťahu k národu. Nie sú zanedbateľné. Iba na ne môžeme organicky napojiť hľadisko viery. My katolíci máme práve tu istý deficit: zabúdame, že /podľa teologickej zásady/ milosť predpokladá prirodzenosť.

LAICKÁ ZBOŽNOSŤ A POSVÄCOVANIE SVETA

Prednáška erfurtského biskupa Joachima Wankeho na stretnutí vedúcich duchovných hnutí na území NDR dňa 19. - 20. septembra 1987 v Erfurte.

Prínos duchovných hnutí v NDR k poslaniu laikov vo svete a v cirkvi

Biskupská synoda v Ríme 1987 si predsavzala, že bude hovoriť o povolaní a poslaní laikov v cirkvi a vo svete. Táto biskupská synoda bude môcť túto tému iba načrtnúť. Čo tento podnet spôsobí, to záleží v neposlednom rade od toho, ako sa my, spoločne knazi a laickí kresťania, k tejto téme postavíme.

Chcel by som Vám predniesť niekoľko myšlienok, ktoré sa dotýkajú možného prínosu duchovných hnutí k posväteniu sveta a obnove cirkvi, bližšie potom otázky, k čomu je laický kresťan v týchto hnutiach zvlášť vyzvaný.

Ušetrim Vás rozvláčnych teologických úvah na tému, kto je to laik. Máme rovnaký názor: toto slovo nie je šťastné. Za týmto slovom "laik" sa skrýva historický vývoj, ktorý sa veľmi vzdialil duchu Nového zákona a pôvodnej tradícii cirkvi. So všetkou úctou k osobitosti a zvláštnosti kňazskej služby v cirkvi je treba predsa len povedať: Cirkev má len jedno jediné poslanie. Má sama žiť verne evanjelium Ježiša Krista a svedčiť o ňom skutkom i slovom po celom svete. Pri tejto úlohe v zásade ťahajú knazi a svetskí kresťania za jeden povraz. Obaja majú príkaz posväcovať svet pre Krista; obaja majú budovať cirkev ako duchom naplnené telo Pána, aby sa cirkev stále zreteľnejšie stávala tým, čím už vďaka milosti vyvýšeného Pána skutočne je: zárodkom nového Božieho sveta. Nemožno teda oddelovať: knazi sa majú zaoberať budovaním cirkvi, laici posväcovaním sveta. Po prvé je v cirkvi značný kus "sveta", po druhé kňaz môže bez laických kresťanov vybudovať nanajvýš biskupský ordinariát - avšak to predsa /Bohuvďaka/ nie je cirkev! Teda platí: knazi a laici majú - každý podľa svojej úlohy a zo svojej "pozície" priložiť spoločne ruky k dielu, t.j. majú "prinášať sami seba ako živú, svätú, Bohu milú obeť" /Rim 12,1/ a majú spoločne byť "stále pripravení obhájiť sa pred každým, kto vás vyzýva zdôvodniť nádej, ktorá je vo vás" /1 Pt 3,15/, teda: máte byť spoločne s Pánom obetným darom pre Otca a v rukách Pána misijnárskym nástrojom na záchranu sveta. Dobrá cirkevná tradícia, že kňaz nemá slúžiť sv. omšu sám, je pre mňa výrečným poukazaním na toto spolupôsobenie, ktoré si Pán želal. "Správna" eucharistia sa nedá sláviť ani bez kňaza, avšak ani bez veriaceho Božieho ľudu. Cirkev existuje iba ako jednota v mnohosti.

Vráťme sa však po tomto odbočení k našej otázke: Čo od nás chce Boh v tejto historickej hodine ako od Kristových učeníkov, ako od matiek a otcov, ako od inžinierov a žien v domácnosti, ako od učňov a dôchodcov, ako od ženatých a slobodných, ako od neplatených a platených cirkevných spolupracovníkov? Aký vklad môžu priniesť duchovné spoločenstvá, ktoré tu zastupujete?

I.

K prvému okruhu myšlienok by som chcel povedať nasledujúce: Boh predsa od nás najskôr niečo nežiada, ale niečo nám daruje. Lepšie povedané: On nám dáva sám seba. A preto chce v zásade niečo úplne jednoduché, čo môže každý človek, jednoducho pretože je a nakoľko je človek, dokázať. Chce, aby sme, obrazne povedané, nastavili ruky a prijali Jeho "dar", t.j. Jeho samého, a darovali sami seba bezvýhradne Jemu. Často sa mi zdá /zvlášť pri rozhovore s niektorými poslucháčmi teológie a kňazmi/, ako by sme v cirkvi nevideli "pre samé stromy les", t.j. ako by sme museli kapitulovať pred údajne toľkými komplikovanými zložitými úlohami, ktoré máme vo svete a v cirkvi ako kresťania, ale i ako knazi a duchovní pastieri. To by bolo tak trochu a-

ko keby sa žena nechala tak zmiast kurzom varenia, že by sa zo samého strachu, aby neurobila niečo zle, neodvážila k hrncu. Potom by síce možno mala vedecký diplom na varenie, ale jej rodina by musela hladovať!

Boh od nás nechce nič komplikovaného alebo afektovaného. Nežiadá od nás žiadne duchovné "vývršky", ako by sme museli byť zároveň špirituálnymi umelcami. Nenechajme sa v tomto ovplyvňovať ani od hlbokomyseľných referentov vo vzdelávacích domovoch, ani od vysoko špecializovaných exercičných majstrov, ktorí nás chcú zasvätiť do vyšších sfér kresťanstva. Boh nie je Bohom len pre špirituálnych vrcholových športovcov, je omnoho viac Bohom pre nás, jednoduchých, usudzovaných, sem a tam postrkovaných ľudí. Chce a môže /!/ byť milovaný počas práce v zamestnaní, v rodine a v manželstve. Dokáže sa zjaviť bystrému i prostoduchému, citlivému i menej citlivému, pokrokovému i viac konzervatívne, dokáže sa zjaviť úplne normálnemu človekovi, a nie je ani nám v našom vzduchu v NDR o nič vzdialenejší, ako bol apoštolom na Genezaretskom jazere!

Teda - neplatí výhovorka, s ktorou dnes utekajú niektorí členovia spoločenstva pred skutočným obrátením života a posväcovaním všedných dní, keď hovoria: "Nie som vhodný pre vyššie veci!" - "To je na mňa príliš komplikované!" - "Som predsa len jednoduchý kresťan, katolícky pešiak bez vyšších ambícií!" To znie veľmi pokorne a skromne, avšak za tým sa skrýva buď nedorozumenie, o ktorom sme práve hovorili, alebo niekedy tiež nekajúce srdce, ktoré zahaluje vlastnú neochotu k obráteniu falošnou skromnosťou a údajnou pokorou.

Boh od nás teda chce niečo úplne jednoduché, čo je samozrejme v tejto jednoduchosti a celistvosti tiež to najťažšie: Chce získať človeka pre slobodné a láskyplné odovzdanie sa. Chce /obrazne povedané/, aby športovci nezostali stáť na kraji bazénu a viedli diskusie o najlepšom spôsobe plávania, ale aby si dodali odvahy a skočili do studenej vody. Či už potom niekto pláva kraulom alebo naznak, či niekto predvedie elegantný štýl alebo taký, na ktorý sa nedá pozerat - to všetko nie je rozhodujúce. Boh nie je žiadny estét - a má trepezlivosť s každým. Hlavne, že "sa do toho dáme", všetko ostatné už príde samo, alebo lepšie povedané: Boh sa potom už postará, aby nás našiel.

Touto myšlienkou som sa zaoberal trochu podrobnejšie, pretože sa mi zdá v konkrétnych stretnutiach, v ktorých sa ako členovia duchovných hnutí často vo svojich farnostiach nachádzate, dôležitá, a môže Vám byť v nich na pomoc. Vaša cesta nie je zvláštnou cestou kresťanskej špirituality, eventuálne nasledovania Krista. Je omnoho viac Vašou konkrétnou cestou, ktorú Vám ukázal Boží Duch, na ktorej ste /ty a tvoj partner v manželstve, ty ako kňaz alebo pastoračná pomocníca, ty vo tvojej skupine a v tvojom okruhu priateľov/ nanovo objavili Ježiša Krista ako prameň života, ako Majstra a Pána, ktorému sa môžete zveriť. Ak sa Vás iní pýtajú na túto údajnú "zvláštnosť" vašej cesty /ako fokolári, ako členovia rodiny Schönstattských, ako tí, ktorí sú pod vplyvom charismatickej obnovy spoločenstva atd/, potom sa odvážne hláste k tejto ceste ako k Vašej osobnej konkrétnej ceste, ale spýtajte sa tiež toho druhého: "A ako to vyzerá s tebou? Ako uskutočňuješ vieru, nádej a lásku konkrétne vo svojom živote?" A keď sa potom ten druhý tiež pokúsi popísať svoje duchovné skúsenosti pri nasledovaní Krista, svedčiť o nich, potom sa stáva skutočnosťou to, čo hovorí sv. Peter: "Podľa toho, kto aký dar dostal, slúžte si navzájom ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti." /1 Pt 4, 10/. To je môj základný pohľad na duchovné hnutia a oživenie, ktoré teraz /rovnako ako už skôr/ daruje Boží Duch našej cirkvi: sú nám darované, aby sme sa navzájom povznášali. Neexistuje žiadny kresťanský život bez špirituality. Každý má iba celkom osobne odovedať na Ducha, ktorého mu daroval Pán, dávať súčasne konkrétnu umeleckú tvárnosť surovine, ktorú mu daroval Boh, aby z nej urobil

neomylné svoje nasledovanie Krista a nie akúsi abstraktnú, bledú, neosobnú ideológiu viery, ktorej chýba dych života. Inak platí to, čo hovorí sv. Pavol /Gal 6, 3-4/: "Lebo ak si niekto myslí, že je niečím, hoci nie je ničím, sám seba klame. Nech každý skúma svoje skutky, a tak sa bude chváliť len sám v sebe, a nie pred iným."

II.

V druhom slede myšlienok by som sa chcel sústrediť na mnohosť bohatstva tých milostí, ktoré sú darované jednotlivým hnutiam, a na ich význam pre našu cirkev. Boží ľud nenosí predsa žiadnu jednotnú uniformu. Skôr sa podobá pestrej kyticí kvetov, v ktorej niektoré kvety pochádzajú zo záhradníctva, mnohé pochádzajú z mezdí, niekedy je medzi nimi aj bodľačie - ale všetko je spolu zviazané do jednej formy a s ústredným zámerom: práve byť "kyticou kvetov" pre niekoho, totiž pre Boha.

Prv než prejdem k rozličnosti darov, rád by som tu uviedol základný rys, ktorý je im všetkým /ale nielen im!/ spoločný: Nové prežívanie radosti z Boha. Pri svojich stretnutiach s jednotlivými katolíckimi prípadne skupinami, ktoré sú preniknuté špirituálnym oživením v cirkvi, som to mohol viackrát a presvedčivo pocítiť. Tu sú ľudia, ktorí urobili objav, ktorí /biblicky povedané/ objavili /alebo znovuobjavili/ "poklad", ktorý spôsobil v ich živote veľkú radosť. Rád by som povedal, že v tomto praimpulze "prekvapenia", "radosti z nájdeného vlastníctva" /pri uvedomení si toho, že zostávame hľadajúci!/ je cítiť pôsobenie Ducha Svätého v našej cirkvi. Anglikánsky spisovateľ C. S. Lewis dal svojej autobiografii nadpis "Prekvapení radostou" /Surprised by Joy/. Táto radosť vychádza presvedčivo najavo tam, kde súčasne vedie, akoby mimochodom a bez hluku, k prenikavým zmenám v živote, prípadne k novému spôsobu chovania, ktoré tým, čo nič "neobjavili", pripadá úžasné event. dokonca podozrivé, ako: mať každý týždeň jeden večer voľný iba pre seba navzájom; dobrovoľne sa vzdať časti svojho platu na dobré účely; prijať tretie alebo štvrté dieťa; smelo sa modliť v spoločenstve alebo v rodine; dať výraz radosti z Boha aj celkove telesne; považovať modlitbu alebo štúdium Písma za dôležitejšie ako televíziu, atď. Vymenovávam tieto veci nie preto, že by sa v nich ostatní kresťania necvičili alebo ich nepoznali, ale preto, že mám dojem, že tu vznikajú z duchovnej prapôvodnosti a sviežosti, ktoré týmto spôsobom chovania berú príchut "asketického vrcholového športu". To sa pozná podľa toho, že ak sa tej osobe, ktorej sa to týka, na túto zmenu v jej živote poukáže, nie je na to vôbec namyslená, prípadne považuje to za úplne samozrejmé. V najlepšom prípade by odpovedala: "Ja vôbec nemôžem inak žiť a konať než takto, práve preto, že ma k tomu poháňa radosť, vďačnosť a obdiv voči Bohu".

Buďme však realistickí: ani v tejto oblasti nie je "povznesené rozpoloženie" trvalé a rovnomerné. Predovšetkým tiež nejde v prvom rade o rozpoloženie mysle. Preto je dôležité toto: každé z tu zastúpených duchovných hnutí má charakteristický prejav, špecifický duchovný "profil", ktorý určuje jedinca, otvárajúceho sa tomuto usmerňujúcemu Duchu. Práve preto hľadáte spoločenstvo, časté stretanie v skupine, spoločnú modlitbu a akcie, aby ste sa navzájom podporovali na svojej ceste nasledovania a aby ste žili to, čo ste poznali z plnosti Božích darov a milostí ako zvlášť dôležité. Každé zo spoločenstiev vstupuje do domu inými dverami. Samozrejme, že je to pre všetkých ten istý dom.

Teraz by som sa pokúsil krátko popísať takéto akcenty jednotlivých duchovných hnutí.

Pre fokolárov je to nepochybne myšlienka Pánom darovanej jednoty, ktorá sa orientuje podľa prísľubu: "Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v. mojom mene, tam som ja medzi nimi" /Mt 18, 20/. K tomu pristupuje duchovná skúsenosť, že táto jednota je vo vzťahu k solidarite, v ktorej je jednotliviec /ako jednotliviec!/ pripravený ponoriť sa do Božej a ľudskej osamelosti ukrižovaného Pána. Lebo tam, v spoločenstve utrpenia s Pánom, sa nachádza koreň veľkonočného zážitku, ktorý môžeme prežiť so Zmŕtvychvstalým. Osud Ježiša, ktorý vkročil do temnej priepasti zdanlivej opustenosti Bohom, krajného sebaobetovania, a tam bol tiež nepochopiteľnou mocou Boha nad životom zahalený smrťou, sa stal osudom jeho učeníkov. Zážitok veľkonočnej, víťaznej, žiadnou mocou sveta nepremožiteľnej jednoty Pánových učeníkov s Bohom a medzi sebou navzájom je objavom hnutia fokolárov. Čo znamená tento zážitok tvárou v tvár súčasnej duchovnej situácii sveta, ukáže iba budúcnosť. Ale keď sa pozrieme na rastúcu neschopnosť ľudí odovzdať sa a spojiť sa, na odtrhnutosť generácií, na rozdelenie medzi Severom a Juhom, bohatými a chudobnými, medzi vyznania-ami a náboženstvami, potom sa zdá, že špecifická špiritualita fokolárov je predsa len asi Božou odpoveďou na bezradnosť ľudstva, vysporiadať sa so sebou a s problémami, ktoré si samo vykonštruovalo.

V ceste neokatechumenátu vidím ako špecifikum nový zážitok o-slobodenia, ktoré v mnohom pripomína starokresťanský zážitok krstu ako radikálneho odvrátenia sa od starých životných zvyklostí a ako nového pretvorenia života v slobodnom odovzdaní sa Bohu. V podstate tu bol iba objavený poklad, ktorý cirkev vždy vlastnila, ktorý je však v priebehu dejín potrebné vždy znovu objaviť. /To sa stáva aj v osobnom živote, že treba znovu objaviť osoby alebo veci, napríklad knihy dávno známe alebo už dlho vlastnené./ Tu odpovedá podľa mojej mienky Boží Duch na situáciu, ktorú si začíname my, duchovní pastieri, pomaly viac všímať. Doteraz vychádzame z toho, že naši pokrstení farníci sú všetci tiež veriaci kresťania a prinajhoršom potrebujú určité katolícke "vyleštenie". V skutočnosti však často nie je tento začiatok a základ kresťanského bytia správne chápaný. Hnutie neokatechumenátu nás upozorňuje, že život kresťana musí byť postavený na správnom základe, na obrátení uskutočnenom pri krste, ktoré daruje pocit netušenej slobody, o ktorej nemôžu neobrátení nič vedieť.

/Pozn. prekl.: Nasleduje odsek, charakterizujúci rodinu Schönstattsých. Pretože toto hnutie u nás nie je rozšírené, túto stať vynechávam./

Katolícka charizmatická obnova spoločenstva odкрýva Ducha ako princíp života cirkvi a jednotlivého vykúpeného človeka. Ani tu neplatí, že by to ostatní nemohli objaviť a neobjavili. Každý kresťan je alebo charizmatik, alebo nie je vôbec kresťanom /pozri Rim 8, 9: "Kto nemá Kristovho Ducha, ten nie je jeho."/ Ale to, čo vytvára profil tohto hnutia, je podľa môjho názoru reakcia na tento objav, ktorá je vyjadrená žasnutím, radosťou, vzdávaním chvály. Tak sa uplatňuje hlavný rys radosť a zanietenosť, o ktorom som hovoril na začiatku. Dá sa tu vzdialene vybadáť - priznajme si, že nijako nie bezpečný, avšak predsa len skutočne kresťanský, ba kresťansko-katolícky prúd k celistvosti v uskutočňovaní viery, ktorá zahrnuje aj telesnú stránku človeka, a ktorý o trochu viac prekonáva týmto spôsobom neblahé rozpoltenie kresťanského vedomia medzi hlavou a srdcom, medzi intelektom a citom. Takto prichádza do cirkvi tiež nová spontánnosť, zážitok nevypočítateľnosti a neplánovateľnosti Božieho Ducha - možno aj trochu humorne myslený pokyn od Boha vzhľadom k našim malicherným a plánovačským tendenciám, že smieme aj v 20. storočí počítat s Božími prekvapeniami.

Nakoniec ešte uvádzam bratstvá, ktoré sa vytvorili v duchu Charlesa de Foucalda: Knazské spoločenstvá, ženské spoločenstvo Jesus Caritas, Malé sestry Ježišove. Poznávacie znamenie, ktoré by mohlo charakterizovať tieto spoločenstvá, je nová otvorenosť pre mlčanlivú modlitbu, ktorá sa nezištne a bezvýhradne odovzdáva Bohu, ubezpečuje sa o nepochopiteľnej Božej láske a potom sa venovaním chudobným a nepatrným, malým a bezvýznamným uberá smerom k špiritualite Ježišovho skrytého života v Nazarete. Ani tu by nebolo ťažké ukázať, ako také postoje poukazujú na nedostatky a výpadky jak v živote cirkvi, tak v živote ľudstva, ktoré boli odkryté a zodpovedané človekom svätej povesti intuitívnou cestou. Dnes sa často sťažujeme na "zatemnenie Boha", ktoré bráni tomu, aby Boh vstúpil do obzoru našich sekularizovane žijúcich súčasníkov. Prispievame k tomu, že cirkev je degenerovaná na sociálne zariadenie, ktoré je hodnotené podľa činiteľa efektívnosti jeho "sociálnych služieb", na úrad pre "jemnú humanizáciu" alebo ešte horšie: ako ohradený spôsob hry pre nonkomformistov a tých, ktorí nie sú schopní začleniť sa do spoločnosti, ktorý je spoločnosťou tolerovaný alebo možno priamo ňou zavedený úplne vedome, spoločnosťou, ktorá nie je schopná vyriešiť svoje vlastné problémy. Nie, že by sme nemohli byť príležitostne raz i spoločenskými sanitármi! Ale kresťania nie sú v prvom rade "požiarnikmi", ale "zakladateľmi ohňa"! Bez urážky: cirkev chce zapáliť oheň lásky k Bohu, chce otvoriť obzor pre hlbokú dimenziu našej existencie a odhaliť všetok sebaklam, s ktorým už stroskotali jednotlivci i ľudské spoločenstvá na krehkosti svojich životných názorov a praxe. Beda nám, ak sa stane cirkev olejom v súkolesí čiste vnútrosvetsky chápanej, dobre fungujúcej spoločnosti. Charles de Foucauld zotrúvajúci v samote pohoria Ahaggar, štyri mladé ženy, ktoré adorujú vo svojom byte v Berlíne hodinu denne pred Najsvätejšou sviatosťou, kľačiac na zemi, a zháňajú si zamestnania, ktoré majú malé spoločenské uznanie, to sú dôležité znamenia odporu a odcudzenia v spoločnosti, ktorá zbožňuje sama seba.

III.

Uvedené odkazy už naznačujú, čo očakávam od jednotlivých duchovných hnutí a ako môžu tieto /prevažne/ laické hnutia prispieť k obnove cirkvi a k preniknutiu sveta Kristovým Duchom.

I tu chcem predovšetkým upozorniť na názor, ktorý je základný. Všeobecná ľudská skúsenosť hovorí: Určité pôsobenie sa dostaví iba vtedy, keď sa on výslovne nesnažíme. Alebo inak povedané: Človek príde niekedy okľukami rýchlejšie k cieľu. Neskôr sa zdanlivé okľuky ukážu ako najkratšia cesta. Kto nemôže zaspáť, ten neprivolá spánok tým, že bude neustále myslieť na svoju nespavosť alebo sa ju bude snažiť premôcť. Alebo ten, kto zvolá v mlčiacej skupinke: Teraz sa ale budeme veselo zabávať, zožne zrejme ešte zarazenejšie mlčanie ako ovocie svojej dobre mienenej snahy. Nie, určité plody nerastú na rozkaz. Rastú samé, akoby mimochodom, bez toho, že by sme to spozorovali.

Tak je tomu aj v kráľovstve Božieho poriadku milosti. Isteže aj tam musí existovať plánovité uvažovanie a usmernené úsilie. Sv. Pavol nerobil misie len tak voslep, ale strategicky premyslene. A Alžbeta Durínska nekonala len príležitostné skutky milosrdenstva, ale zriadila riadnu nemocnicu. Ale čo vyznačuje sv. Pavla a Alžbetu, je práve to, že neboli len organizátormi a sociálnymi manažérmi, ale mystikmi a svätými. Boli celkom s Bohom, preto mohli byť celkom s ľuďmi - srdcom aj rozumom.

Práve o to Vás prosím a to od Vás očakávam: Buďte celkom - a stále viac - s Bohom! Potom sa dostavia samé od seba plody Ducha,

ktoré Pán necháva rásť a zrieť a ktorých podobu a chuť nemôžeme dnes ešte poznať.

Boľo by zlé, keby sa medzi vami rozšírilo, hoci zbožné a apoštol-sko-misionársky zamerané účelové myslenie, ktoré hovorí: Chceme cirkvi a všetkým ostatným dokázať silou-mocou našu užitočnosť. Každý rok 10 - 50 obrátení, zase jedna zaplnená medzera, ktorá vznikla chýbajú-cimi rehol'nými sestrami, zase vzrástol počet členov o 10% atď. I keď nebudeme nikdy celkom zbavení takéhto ľudského uvažovania a ješitnos-ti /aj erfurtský biskup niekedy tajne porovnáva zoznam kandidátov na knazstvo so zoznamami ostatných diecéz/, je to neužitočné a trvalo škodlivé. Dávid bol potrestaný za to, že nechal urobiť sčítanie ľudu a zistenie vlastnej hospodárskej a vojenskej sily v Izraeli. To, na čom záleží, teda je: hlbšie sa ponoriť do toho, čo otvoril Boží Duch z plnosti svojho bohatstva práve vám; získať pravú, presvedčivú, du-chovnú pôsobivosť; žiť stále intenzívnejšie to, čím ste boli zapále-ní, a žiť to v neustálej vernosti, ktorá je Bohu milšia než nadše-ný začiatok. Dôležitejšie je to, čím sami žijete, ako to, čo dokáže-te spôsobiť v druhých. Dôležitejšie je, aby sme sa stali a zostali soľou, než aby sme sa snažili o rozšírenie soli. Kde je pravá soľ, tam sa dostaví aj jej pôsobenie. Ježiš poukazoval v mnohých obrazoch a po-dobenstvách na túto skrytú Božiu silu, ktorú sa dostane ku slovu prá-ve tam, kde sa s ňou nepočíta. Túto istotu by som vám ako zodpovedným za vaše hnutia rád odovzdal.

Čo mám ešte ako jednotlivé požiadavky na vás ako na angažovaných kresťanov, ktorí chápu svoju spoluzodpovednosť za cirkev, môžem nazna-čiť heslovite na záver - hovorím vám s poukazaním na práve prednesené varovanie, aby ste neurobili z týchto bodov žiadny "bojový program".

1. Vaša laická špiritualita by mohla pomôcť posilniť v jednotli-vých kresťanoch vedomie: my všetci sme cirkvou, nielen knazi a bis-kupi, nielen cirkevní profesionáli. Stav farských spoločenstiev, kresťanský duch Eischfeldu a Rhönu /katolícke kraje v NDR/, atmosféra v našich dekanátoch a diecézách záleží aj na mne, aj na nás. Čo sa v cirkvi stane alebo čo sa v nej nestane, aký obraz poskytujeme tým, čo stoja mimo - to je aj moja, naša vec atď.

2. Život vašich skupín a hnutí by mohol oživiť v našich spoločen-stvách ducha náboženskej vážnosti a rozhodnosti. Pre duchovnú hladinu spodných vôd v našej katolíckej cirkvi je menej smrteľné konkrétne zlyhanie vo vine a hriechu, ale omnoho viac ten unudený postoj, kto-rý všetko, najmä duchovnú snahu ostatných, ironizuje, ktorý buduje vlastný postoj na nezáväznosti a nárok chcieť byť katolícky prevádza vlastnou nekajúcnosťou na trvalé prispôsobenie sa. Tu platia slová zo Zjavenia sv. Jána: "...nie si ani studený ani horúci. Kiež by si bol studený alebo horúci! Takto, že si vlažný, ani horúci ani studený, už-už ťa vyplúvam z úst." /Zjv 3, 15/. Nezáväznosť, jedna z chorôb pre nás tak typických, je nebezpečným vírusom. Ohrozuje celý kresťan-ský "systém imunity"; pretože napadá dreň našej viery.

3. Dôležitú úlohu vašej laickej špirituality vidím v tom, že máte šancu ozrejniť mimostojacim jednoduchosť a nekomplikovanosť základné-ho kresťanského prejavu. Hovorili sme o tom v prvej časti nášho uva-žovania. Jednoduchosť neznamená "nezáujem". Musíme vedieť o mnohovr-stevnosti dnešného sveta, ľudských situácií a tiež o nezmerateľnosti hĺbky tajomstiev viery. Jednoduchosť tu naopak znamená dôverovať, že je možné vystihnúť celok kresťanskej existencie v niekoľko málo cen-trálnych základných prejavoch, aby sme sa nezamotali do kresťanských špecialít a zvláštnych oblastí, ktoré sa musia zdať mimostojacim ako kniha so siedmimi pečaťami; že je možné nájsť reč, ktorá je zrozumi-teľná, ktorá vyjadruje jadro tajomstva viery a napriek tomu ide k srd-cu. Som presvedčený, že ak niekto postúpi o niečo bližšie k tajomstvu

jednoty v Pánovi, k pochopeniu krstu ako oslobodenia od zlého, ak novo žije vierou v Prozreteľnosť, dospeje k úsudku, že Boží Duch k nemu hovorí na všetkých cestách života; ak objaví Máriu ako našu Matku a Sestru vo viere - tam sa samé od seba otvárajú prístupy k ostatným článkom viery, a nakoniec k plnosti katolicizmu.

4. Ďalší bod: cirkevná špiritualita. V duchovných hnutiach vyrástla nová otvorenosť pre tajomstvo cirkvi. Cirkev je niečo viac ako záujmový spolok nábožensky alebo duchovne rovnako zmýšľajúcich. Práve do vašich radov môžu preniknúť ľudia, ktorí urobia svoju subjektívne prežívanú religiozitu najvyšším merítkom pre seba eventuálne pre kresťanskú podobu viery. Tu je nutná veľká bdelosť. Vaše hnutia musia ostať celkom katolícke. Také budú, keď pochopíte, že cirkev je živým organizmom, do ktorého sme sa zrodili a do ktorého ako živé údy patríme. "Údy" sú v zdieľaní, v živom spojení s celkom. Keď sa separujú, odumrú. Bez obrazu: cirkevné hnutia musia stáť v prúde apoštolskej tradície, ktorá nám predstavuje evanjelium ako živý hlas, ako zjavené, prisľúbené slovo, ako ozaj "vopred danú" veličinu, ktorá pre nás musí byť merítkom, nie naopak, aby sme my boli merítkom pre evanjelium! V našich srdciach existuje táto nevykoriteľná tendencia prispôbiť evanjelium našim potrebám podľa hesla: "To predsa nemohol Ježiš Kristus povedať... To predsa odo mňa nemôže cirkev chcieť..." atď. /povedané na okraj: práve pri rozhovore s evanjelickými kresťanmi by bolo dôležité poukázať na to, že nie napísané Písmo sväté je slovo Božie, ale zvestované slovo Božie, ktoré nám odovzdáva cirkev. Slovo Božie ku mne prichádza v priebehu dialógu, nie pri samoštúdiu v osamelej komôrke alebo iba v uvažovaní nad napísaným textom./ Potom musia byť cirkevné hnutia otvorené i k celej cirkvi, v súčasne horizontálnom comunio. Toto umožniť, podnietiť a sledovať je jednou z dôležitých úloh biskupského a kňazského úradu. To, čo slúži podieľaniu sa vo viere a v láske, by malo byť v každom prípade podporované. Samozrejme i tu platí nutnosť bdelosti a používanie daru k rozlišovaniu ducha, avšak v normálnom prípade škodí mentalita ghetta viac než otvorenosť, záujem o to, čo pôsobí Boží Duch u ostatných miestnych cirkví.

5. Nakoniec by som rád menoval ešte niektoré body, ktorými by som chcel naznačiť váš prínos pre špiritualne nadchnutie sveta, a potom zároveň vašu "funkciu kvasu" v spoločnosti NDR.

Aj tu je treba znovu opakovať: Nemožno absolútne oddeliť život v cirkvi a vo svete. To, čo sa prihodí v našich rodinách, má význam pre vyžiarovaciu schopnosť cirkvi v tejto krajine a to, ako slávime liturgiu, je postavené vo vnútornom vzťahu k nášmu postoju a zmýšľaniu v zamestnaní. Neexistuje nič čisto cirkevného alebo svetsky profánneho! Modlitba je "službou svetu" a prevziať nočnú službu v opatrovateľskom dome môže byť bohoslužbou dôstojnejšou než vigília, ktorá je slávnostne slúžená v erfurtskom dome.

Ale ešte raz: "služba svetu" u katolíckych kresťanov v NDR. Čo by tu mohlo byť zdôraznené? Nechcel by som teraz preskúmať obsahovú a materiálnu oblasť, v ktorej prebieha posväcovanie sveta prostredníctvom nás kresťanov. Sem patrí v zásade všetko, čo určuje náš všedný svet: manželstvo a rodina, práca v zamestnaní a využívanie voľného času, škola a ďalšie vzdelávanie, spoločenská práca a angažovanosť vo farskom spoločenstve, správanie v kruhu priateľov a medzi príbuznými, atď. Chcel by som predovšetkým upozorniť na niektoré formálne hľadiská, ktoré podľa môjho názoru majú svoje korene uprostred nášho konania vo viere a ktoré - prenesené na rôzne oblasti života - majú dôsledky, ktoré naozaj menia svet.

a/ Kresťan a kresťanské skupiny majú byť nápadné tým, že majú "štýl". Nemyslím: mali by sme byť estetmi. Tým chcem povedať toto:

Naša viera v Boha ako Stvoriteľa tohto sveta by nám mala a mohla dať kultúru, svetskú zbožnosť, ktorá sa vyjadruje "kultúrnym" prístupom ku stvorenému a k sebe navzájom. Mali by sme ako laici niekedy intenzívnejšie premýšľať o tom, čo je to kultúra manželskej lásky a manželského života, kultúra nedele, spoločenské spôsoby v cirkevných skupinách a domoch, ale nielen tam! Ako spolu hovoríme? Ako spoločne oslavujeme? Áno, až do takých maličkostí: ako sa obliekame? Ako žijeme v prostredí, ktoré často spôsobuje nivelizáciu a ničenie kultúry v živote a vo vzťahoch medzi ľuďmi, v ekonomicky orientovanom "svete nákladov a výnosov", v ktorom je na kravách najdôležitejšie ich vemenie a na deťoch to, že by raz mohli byť inžiniermi alebo špičkovými športovcami. Žijeme vo svete lacného a masového tovaru, plastikovej kultúry, v ktorom sa praktickému väčšinou dáva prednosť pred krásnym. Kvetiny a zdvorilosť sú len rušivým elementom. Heslom je: "poďme k veci", ale zabúda sa, že vec je možné mať iba vo správnej forme. Prihováram sa teda za to, aby sme sa raz znovu zamysleli nad kultúrnym poslaním kresťanstva. Aj ako menšinová cirkev máme tu skutočné poslanie.

b/ Druhý bod k heslu poslanie kresťanov vo svete: Chcel by som to podať na pozadí podivnej neschopnosti dnešných ľudí zapojiť a zaradiť sa do spoločnosti pri súčasnej túžbe zapojiť sa. Len ten je schopný vytvárať spoločenstvo a zapájať sa, kto dokáže aj byť sám. To môže znieť divne. Ale som presvedčený o tomto: Mnohé komunikačné a partnerské konflikty v manželstvách, u kňazov, v reholných komunitách a cirkevných domoch vznikajú z toho, že nedokážeme byť naozaj sami, sami so sebou. Kresťan by mal toto vnieť do sveta a do spoločnosti: znášanie napätia samoty /ktorá je predsa pre nás samotou s Bohom a pred Bohom!/- a otvorenosť pre spoločenstvo, nadviazovanie kontaktov a zaradenie sa, ktoré sa môže podariť iba tam, kde spojenie a spoločenstvo hľadajú skutočné osobnosti, nie bábiky, nie prispôbiví a zvonku manipulovaní ľudia, ale muži a ženy, ktorí sú naozaj sami sebou.

Patrí k charakteristikám vašich spoločenstiev, že ste objavili a žijete podľa aspektu realizácie vašej viery, ktorý sa týka komunity a spoločenstva. Kresťanom je možné byť iba v spoločenstve, avšak toto nie je masou, žiadnym publikom, spoločenstvom konzumentov, ani žiadnou družinou v uniforme idúcou jednotným krokom, ale spolubytie plné napätia, zaujímavé spolubytie osobností, ktorých individuality nie sú pohltené nasledovaním Krista, ale naopak sa iba môžu správne rozvinúť. V spoločenstve svätých to určite nikdy nebude nudné.

Teda: Nie iba spoločenstvo za každú cenu, ale odvaha k znášaniu napätia v samote /pred Bohom/ a spoločenstvo v Duchu Svätom. Takéto postoje sú dnes dôležité: schopnosť znášať napätie, umenie čakať, schopnosť a ochota rozlišovať, vidieť nuanse, nechať sa niečím obdarovať, nechať niečo dozrievať. Strašné redukovanie našej ľudskosti a plnosti vyjadrovacích schopností ako sú napr. láska a priateľstvo, na kalkuláciu o úžitku a úspechu, na krátkozraké hľadanie okamžitého uspokojenia, to je to, čo ochudobňuje náš svet, to ho dokonca zabíja. Atómové ohrozenie sveta je vonkajšou stránkou vnútorného smrteľného ohrozenia ľudstva, ktoré vzniká zo zmrazenia našich citov, z ochudobnenia našej ľudskosti, zo "zfunkcionalizovania" celej našej životnej štruktúry.

c/ Posledná poznámka v tejto súvislosti: pre svetské zaangažovanie katolíckeho laika má zvláštny význam sila znášať nedokonalé, ubrániť sa pokušeniu perfekcionizmu, sklonu chcieť dosiahnuť nebeskú dokonalosť už tu na zemi. Pri krátkosti tejto prednášky môžem iba naznačiť, že viem o nebezpečenstve tejto požiadavky; lebo to, čo teraz hovorím, sa ľahko prekrúti na lenivé ospravedlňovanie sa, na

zloženie rúk do lona a nechávanie veciam voľného priebehu. Chcem povedať toto: kresťanská viera v zásade vie o svojej nedokonalosti na tomto svete. Vie o trvalom ohrození ľudských hodnôt ako je láska, vernosť, úprimnosť, ale aj takých ako je zdravie, úspech a spoločenské uznanie. Nejdú však mnohé utrpenia, sklamania, zničené manželské šťastie a ostatné stroskotané existencie na účet prehnaného očakávania? V mnohých oblastiach platí: Čím utopickejšie nádeje sú vzbudzované, tým bolestnejšie je vytriezvenie tvárou v tvár skutočnosti. Verím, že by nebolo toľko žiadostí o vystahovanie, keby sa ľuďom nevtíkalo bez prestania do hlavy, že materiálne uspokojovanie všetkých potrieb je tým najdôležitejším cieľom života a kritériom najlepšej formy spoločnosti. Mnohé manželské rozvody by neboli nutné, keby si ľudia nestavali utopické očakávania od partnera. Mnohé frustrácie v zamestnaní a vo všednom živote by nemuseli byť, keby sa príliš veľa neočakávalo od okolitého prostredia, od tých druhých, od spoločnosti. A k tomu ešte pripájam: ani mnohá duchovná existencia kňaza alebo rehoľníka nemusela stroskotať, keby sa neposudzovala cirkev, farnosť alebo kláštor podľa merítka prepriateho moralizmu.

Pre duchovné vedenie a výchovu veriacich, keď už sa zveria väčším hnutiam, bude tiež dôležité dbať na toto. Prepriate požiadavky a nádeje podporujú útek z morálneho do utopického a musia nutne stroskotať. Zostáva zatrpkosť, zaťatosť, odvrátenie sa od Boha a od cirkvi. Pravá viera v nasledovanie Krista je realistická. Vie, že nám tu na zemi, ani v cirkvi nie je sľúbený raj. Vie, že spolubratia nemusia /! / byť lepší než my sami, a pritom počíta s tým, že nás Boží protivník neušetrí kríža a utrpenia. Kresťanská odvaha sa vyznačuje tým, že sa usiluje aj o nedokonalé a znáša ho. Nemorálny je často práve ten zdanlivý moralizmus, ktorý sa chce uspokojiť iba s dokonalým. Čo znamená toto triezve vedomie kresťana, ktoré nemá nič spoločného s rezignáciou, tým menej s cynickým nihilizmom, pre statočné a trvalé /! / zaangažovanie sa vo svete, to by malo byť vysvetlené podrobnejšie na inom mieste. Ale o tomto som pevne presvedčený: kresťania, ktorí chcú posväcovať svet pre Krista, musia byť z cesty, v ktorom je:

- nová odvaha ku kultúre pozemských skutočností,
- prehĺbená pripravenosť vydržať napätie medzi skutočným vlastným postavením a ozajstným odovzdaním sa a schopnosťou ku zjednocovaniu sa,
- a triezva odvaha sústrediť svoje úsilie tam, kde na nás nečaká úspech a 100%-ný zdar.

Zopakujme si:

- I. Nasledovanie Krista tu a v tejto dobe, život v Kristovom duchu v cirkvi a vo svete si nežiada nič prehnané zložitého. Požaduje to, čo platilo po všetky časy a bude platiť aj naďalej: odovzdať seba samého Bohu, a to celkom bezvýhradne.
- II. Duchovné spoločenské prinášajú do cirkvi znovu niečo veľmi drahocenného: novo tryskajúcu radosť z Boha. Pozerajú síce na Bohom darované tajomstvá viery z rozličných perspektív, ale pozerajú predsa len na tie isté tajomstvá, na Ježiša Krista, ktorého nám dal Otec zhora a ktorého sa môžeme dotknúť v Duchu Svätom.
- III. Ozajstná služba svetu, ktorá je tiež vždy službou v cirkvi a tým aj cirkvi, spočíva nakoniec v tom, že máme byť celkom a nerozdelene u Pána. Práve to však prináša ovocie, ktorému potom dá rásť Boží Duch, ktorý je duchom Kristovým, - asi takéto ovocie:
 - nové povedomie toho, že my všetci tvoríme cirkev,
 - nová rozhodnosť a úprimnosť v nasledovaní Krista,
 - osviežujúca celistvosť a jednoduchosť kresťanstva,
 - katolícka šírka, ktorá sa dokáže začleniť do tela cirkvi a necítiť sa pritom uniformovanou,
 - a konečne základný postoj trpezlivej služby svetu, ktorá predstavuje vo svete "robenia", "fungovania" a "konzumovania" dôveryhodnú alternatívu, ktorá si môže byť istá tým, že vzbudí pozornosť.